

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку і аудиту

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни**

«ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА»

Харків – 2018

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри обліку і аудиту 9 лютого 2017 р., протокол № 9.

Методичні рекомендовано для студентів економічного факультету спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Укладачі:

професори Н. В. Чебанова,
Т. І. Єфіменко,
доц. В. М. Орлова

Рецензент

проф. О. О. Євсєєва

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни

«ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА»

Відповідальний за випуск Єфіменко Т. І.

Редактор Решетилова В. В.

Підписано до друку 20.04.17 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 4,0. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Тематика практичних занять і самостійної роботи.....	5
2 Рекомендації щодо виконання і оформлення практичних занять та самостійної роботи.....	99
3 Критерії оцінювання знань і вмінь студентів.....	101
Список літератури.....	104
Додаток А Перелік нормативно-законодавчих актів, що використовуються при формуванні облікової політики (у тому числі для підприємств залізничного комплексу).....	107
Додаток Б Таблиця чинників. Поточна вартість 1 грн за період.....	112

ВСТУП

Програмою курсу «Облікова політика та організація обліку на підприємствах залізничного комплексу» передбачається вивчення: прийомів і принципів регулювання обліку в Україні; формування системи теоретичних знань і набуття практичних навичок з регламентування принципів ведення обліку і вибору сукупності конкретних методів і форм ведення бухгалтерського обліку на основі загальноприйнятих правил та особливостей діяльності суб'єктів господарювання.

Метою занять є:

а) засвоєння студентами теоретичного підґрунтя формування облікової політики, обґрунтування методів оцінювання з урахуванням організаційних і технологічних особливостей підприємств, вимог чинного законодавства, стандартів бухгалтерського обліку, потреб та запитів менеджменту різного рівня;

б) вивчення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

в) набуття навичок формування облікової політики підприємств; реалізовувати вимоги стандартів бухгалтерського обліку щодо визнання, оцінювання та відображення в обліку капіталу, зобов'язань, доходів, витрат та фінансових результатів, їх подання у фінансовій звітності, інтерпретація змісту фінансової звітності.

Програмні матеріали студенти повинні вивчити за інструктивними матеріалами і підручниками, що наведені у списку літератури. Після вивчення теоретичного матеріалу необхідно виконати практичні завдання та розв'язати вправи для самостійного виконання, рекомендації до яких наведені в п. 2.

Програмні матеріали студенти повинні вивчити за інструктивними матеріалами і підручниками, що наведені у списку літератури.

Оформлюються виконані завдання з наведенням назви дисципліни, номера питання, відповідних пояснень, виконаних з використанням джерел, наведених у списку літератури і в додатках А, Б та за вимогами до оформлення.

Місце практичних занять і самостійної роботи в структурі залікового кредиту

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в УкрДУЗТ, використовується шкала оцінювання для кожної години .

У складовій *«Практична та самостійна робота»* оцінюється рівень засвоєння студентом розділів і питань курсу, які призначені для самостійного вивчення. Оцінювання проводиться шляхом тестування та опитування студентів. Максимальна сума, яку може набрати студент, – 30 балів (вісім тем).

Кожне практичне заняття оцінюється за трьома рівнями: «відмінно» – 2,5 бали; «добре» – 1,5 бали; «задовільно» – 0,5 бали.

У складовій *«Індивідуальна робота»* оцінюється якість виконання та захисту рефератів. Кожен з двох модулів включає виконання та захист одного реферату, оцінювання якого проводиться за трьома рівнями: «відмінно» – 10 балів; «добре» – 8 балів; «задовільно» – 5 балів.

Крім того, другий модуль включає оцінювання якості виконання та захисту роботи за трьома рівнями: «відмінно» – 10 балів; «добре» – 8 балів; «задовільно» – 5 балів. Максимальна кількість складає 30 балів. До перелічених складових модульної оцінки можуть зараховуватися *додаткові бали* за участь студента у науковій роботі, підготовці публікацій, роботи на конкурси, участь в олімпіадах тощо.

1 ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. Нормативно–методологічні засади та особливості формування облікової політики підприємств різних організаційно-правових форм господарювання

Після вивчення теми 1 Ви повинні знати:

- який порядок розробки облікової політики підприємства; принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку;
- сутність законодавчого регламентування облікової політики;

- зміст зв'язку між обліковою політикою підприємства та нормативними документами, якими регламентується ведення бухгалтерського (фінансового) обліку в Україні;
- порядок формування інформації для складання фінансових звітів в процесі ведення бухгалтерського обліку; поняття облікового циклу, його етапи;
- вітчизняні підходи до трактування облікової політики.

Питання до теми 1

1 Назвіть нормативні документи, що регламентують поняття і вимоги до облікової політики в Україні.

2 Яка роль головного бухгалтера підприємства у формуванні облікової політики підприємства?

3 Яка роль керівника у формуванні облікової політики підприємства?

4 Чи відображається облікова політика у фінансовій звітності?

5 Як часто змінюється облікова політика підприємства?

6 Хто визначає облікову політику підприємства?

7 Поясніть поняття процедури ведення обліку.

8 Як регламентуються методичні аспекти облікової політики?

9 Як трактується поняття принципів бухгалтерського обліку?

10 Як нормативно регламентуються принципи облікової політики у вітчизняному законодавстві?

11 Як (за якими напрямками) можна класифікувати призначення принципів бухгалтерського обліку?

12 Назвіть фактори, які слід урахувати під час розроблення наказу з облікової політики.

13 Вкажіть два підходи до визначення облікової політики у вітчизняній літературі.

14 Вкажіть запитання, на які слід відповісти для визначення облікової політики.

15 Як поняття «політика» у загальному розумінні визначає трактування облікової політики?

Завдання 1.1. Назвіть фактори, які слід враховувати під час розроблення наказу з облікової політики, та наведіть, як приклад, різні ситуації, у яких ці фактори спричиняють вплив на облікову політику і ведення бухгалтерського обліку.

Завдання 1.2. Розкрийте зміст принципу нарахування і принципу безперервної діяльності. Поясніть їх виключне значення для достовірності інформації фінансової звітності, як підґрунтя для прийняття управлінських рішень.

Завдання 1.3. Назвіть принципи бухгалтерського обліку, які наведені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та наведіть, як приклад, різні ситуації, у яких треба керуватися принципами бухгалтерського обліку.

Завдання 1.4. Для самостійного виконання. Дайте відповіді на питання:

1 Як впливають на фінансову звітність зміни облікової політики?

2 Вкажіть, як визначається облікова політика чинними нормативними документами, що регламентують ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності в Україні.

3 Які процедури використовує підприємство для складання та подання фінансової звітності?

4 Який документ регулює питання облікової політики підприємства та з яких розділів він може складатися?

5 В чому полягають особливості вітчизняного (за ПСБО) підходу до трактування облікової політики?

6 В чому полягають особливості підходу до трактування облікової політики у міжнародній практиці (за МСФЗ)?

7 Розкрийте підхід щодо законодавчого визначення облікової політики.

8 Розкрийте підхід щодо законодавчого визначення облікової політики в широкому розумінні як управління обліком та у вузькому як сукупність способів ведення обліку.

Завдання 1.5. Для самостійного виконання. Скласти оборотно-сальдову відомість, зробити заключні проводки та відобразити в обліку фінансовий результат, використовуючи для обліку витрат рахунки 8-го і 9-го класів разом.

Баланс і Звіт про фінансові результати за травень, якщо на початок травня підприємство мало на розрахунковому рахунку 10 000 грн, його статутний капітал – 7000 грн, позика банку – 3000 грн. В травні відбулися такі господарські операції, грн:

- а) отримано товари від постачальника – 5000;
- б) сплачено за товари – 5000;
- в) відвантажено товари покупцю – 12 000;
- г) списано собівартість реалізованих товарів – 5000;
- д) погашено позику банку – 3000.

Необхідно зробити заключні проводки та відобразити в обліку фінансовий результат, використовуючи для обліку витрат рахунки 8-го і 9-го класів разом.

Завдання 1.6. Для самостійного виконання. Скласти оборотно-сальдову відомість за січень, Баланс станом на 31.01 і Звіт про фінансові результати на підставі інформації про:

- залишки на рахунках станом на 1 січня;
- господарські операції за січень.

Вправу розв'язати з використанням для обліку витрат рахунків 8-го і 9-го класів (таблиці 1.6.1, 1.6.2).

Таблиця 1.6.1 – Залишки на рахунках станом на 1.01, грн

Поточний рахунок	12 000
1	2
Каса	?
Статутний капітал	24 000
Матеріали	16 000
Нематеріальні активи	3900
Розрахунки з покупцями та замовниками	5000
Короткострокові позики	7000
Розрахунки за заробітною платою	5000
Розрахунки з постачальниками та підрядниками	16 000

Продовження таблиці 1.6.1

1	2
Поточні фінансові інвестиції	9000
Розрахунки за податками і платежами	3000
Незавершене виробництво	1900
Готова продукція	2000
Прибуток	24 000
Знос основних засобів	3000
Основні засоби	10 000

Таблиця 1.6.2 – Господарські операції за січень, грн

1 Нарахована заробітна плата:	
а) робітникам основного виробництва;	6000
б) адміністрації	2000
2 Нараховано соцстрах	3360
3 Отримана готівка в банку для видачі зарплати	9000
4 Утримано податки з зарплати	1000
5 Видана зарплата	9100
6 Отримана сировина від постачальника	8000
7 Отримана позика в банку	20 000
8 Відпущена сировина у виробництво	19 000
9 Нарахована амортизація на виробниче обладнання	2000
10 Випущена з виробництва готова продукція (вартість незавершеного виробництва = 1000)	?
11 Відвантажена покупцям продукція за відпускними цінами (залишок готової продукції на складі за собівартістю – 3000)	40 000
12 Визначити фінансовий результат. Закрити тимчасові рахунки	

Завдання 1.7. Для самостійного виконання. Скласти оборотно-сальдову відомість за травень, Баланс станом на 31.05 та Звіт про фінансові результати для підприємства, яке надає послуги на підставі інформації про залишки на рахунках станом на 1 травня та господарські операції за травень.

Вправу розв'язати з використанням для обліку витрат рахунків 8-го і 9-го класів (таблиці 1.7.1, 1.7.2).

Таблиця 1.7.1 – Залишки на рахунках станом на 1.05, грн:

Готова продукція	3000
Основні засоби	13 000
Розрахунки з постачальниками і підрядниками	12 000
Розрахунки з покупцями і замовниками	5000
Статутний капітал	23 000
Нематеріальні активи	?
Поточний рахунок	7000
Поточні фінансові інвестиції	8000
Прибуток	4000
Розрахунки за податками і платежами	3000
Незавершене виробництво	1900
Знос основних засобів	3000
Розрахунки за заробітною платою	5000
Матеріали	18 000
Каса	100
Короткострокові позики	10 000

Таблиця 1.7.2. – Господарські операції за травень, грн:

1 Отримана сировина від постачальника	6000
2 Нарахована заробітна плата:	
а) робітникам основного виробництва;	5000
б) адміністрації	1000
3 Нараховано соцстрах	2520
4 Утримано податки з заробітної плати	750
5 Отримана позика у банку	20 000
6 Отримана готівка в банку для видачі зарплати	9000
7 Нарахована амортизація на виробниче обладнання	2000
8 Відпущена сировина у виробництво	19 000
9 Підписано замовником акт виконаних робіт (вартість незавершеного виробництва = 1000)	40 000

Продовження таблиці 1.7.2

10 Видана зарплата	9100
11 Визначити фінансові результати. Закрити небалансові рахунки	

Теми для рефератів

1 Розвиток і вдосконалення процедур, які використовує підприємство для складання та подання фінансової звітності.

2 Історичний огляд тенденцій зміни складу факторів, які впливали на мету і зміст облікової політики протягом XX і XXI сторіччя.

Література [4, 5, 8, 9, 10].

ТЕМА 2. Облікова політика як інструмент управління бухгалтерським обліком

Після вивчення теми 2 Ви повинні знати:

- мету, завдання та предмет облікової політики. Облікові політики орієнтовані на П(С) БО, МСФО або Податковий кодекс України;

- суб'єкти та рівні регулювання облікової політики в Україні;

- особливості формування і застосування облікової політики підприємств залізничного комплексу;

- особливості об'єктів облікової політики підприємств залізничного комплексу.

Питання до теми 2

1 Дайте визначення мети облікової політики.

2 Дайте визначення завданням облікової політики.

3 Дайте визначення предмету облікової політики.

4 На якому рівні регулюються принципи бухгалтерського обліку?

5 Якими інструментами оперує облікова політика?

6 На яких рівнях регулювання визначаються процедури ведення бухгалтерського обліку?

7 Назвіть процедурні питання, які визначаються на загальнодержавному рівні.

8 Назвіть процедурні питання, які регулюються на рівні підприємства.

9 Вкажіть нормативні документи, що регламентують методологічні засади облікової політики на рівні держави.

10 Яким документом регламентується облікова політика на рівні структурного підрозділу залізниці?

11 Охарактеризуйте особливості побудови та застосування Плану рахунків підприємств залізничного транспорту.

12 Які варіанти обліку витрат передбачені для підприємств залізничного транспорту?

Завдання 2.1. Додайте завершення положенням облікової політики щодо встановлення засад організації бухгалтерського обліку.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві і на виконання пункту 4 статті 8 Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» встановлюється таке:

1 Бухгалтерський облік здійснюється _____, яку очолює _____.

2 Кількісний та якісний склад бухгалтерії визначається _____ і затверджується _____.

3 Права й обов'язки головного бухгалтера та всіх посадових осіб бухгалтерії визначаються _____.(кадрове забезпечення)

4 Відповідно до пункту 7 статті 8 Закону про бухгалтерський облік головний бухгалтер підприємства:

4.1 забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних _____, складання й подання _____ фінансової звітності;

4.2 організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

4.3 бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з _____ витрат від недостач, крадіжок і псування цінностей підприємства.

Завдання 2.2. Доповніть пропущені словосполучення в Положенні облікової політики щодо встановлення компетенцій головного бухгалтера.

1 Розпорядження головного бухгалтера, які стосуються становлення та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, є _____ усіма _____ й усіма _____ підприємства.

2 За наказом про облікову політику головний бухгалтер наділяється правом підпису, який він ставить на згідно з переліком, наведеним у додатку до цього наказу (крім платіжних доручень).

3 Головний бухгалтер несе _____ перед керівником підприємства, призначеним на відповідну посаду його власником(ми), згідно з переліком питань, наведених у пункті 4 цього завдання.

4 За відсутності головного бухгалтера вищезазначені обов'язки та відповідальність покладаються на _____.

Завдання 2.3. Вставте належні за змістом слова до положень облікової політики щодо встановлення дозволу на проведення господарських операцій посадовими особами підприємства.

1 Відповідальність працівників бухгалтерії регулюється _____, які затверджуються керівником підприємства.

2 Затверджений перелік посадових осіб, які наділяються правом дозволу на проведення господарських операцій додається у _____ до наказу.

3 Зразки підписів відповідних осіб за переліком, затвердженим _____, доводяться до відома _____.
(Положення про взаємовідносини структурних підрозділів підприємства)

4 Перелічені особи наділяються правами та несуть повну _____ відповідальність та _____ підприємства згідно з посадовими інструкціями.

5 Затверджується перелік посадових осіб, яким дозволено _____.
Зразки підписів відповідних посадових осіб за переліком затверджуються підписом керівника та доводяться до відома відповідних структурних підрозділів.

6 Обов'язок щодо складання фінансової звітності та іншої звітності на вимогу власників, органів статистики покладається на _____.

7 Затверджуються правила й графік _____ за переліком документів, затверджених керівником.

Завдання 2.4. Обговоріть чинники, які можуть вплинути на вибір організації обліку та зміст такого впливу. Відповідь заповніть в таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1 – Чинники, що впливають на організацію обліку і формат звітності

Чинник, що впливає на організацію обліку і формат звітності	Зміст впливу чинника
1) форма власності та організаційно-правова форма підприємства (державне, приватне, акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю і т. д.);	
2) вид діяльності (торгівля, промисловість, будівництво і т. д.);	
3) організаційна структура управління та наявність структурних підрозділів;	
4) кількість господарських операцій, обсяги діяльності, обсяг продажу, чисельність персоналу, наявність відокремлених підрозділів, дочірніх підприємств тощо;	
5) особливості оподаткування виду діяльності;	
6) поточна та довгострокова мета підприємництва (залучення кредитних ресурсів, здійснення інвестиційних програм тощо);	
7) ступінь матеріально-технічного оснащення (комп'ютерна техніка, програмне забезпечення);	
8) рівень кваліфікації кадрів;	
9) технологічні особливості виробництва (промислові підприємства), особливості організації постачання та збуту;	
10) системи та форми розрахунків з покупцями та постачальниками;	
11) взаємини з фінансовими структурами;	
12) система звітності перед власниками, а також іншими користувачами фінансової інформації;	
13) стан законодавства, перспективи його зміни	

Завдання 2.5. Виключіть зайве.

Розпорядчий документ про облікову політику підприємства має визначити застосування:

- 1) методів оцінки вибуття запасів;
- 2) періодичності визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;
- 3) порядку обліку (ідентифіковано чи загалом) і розподілу транспортно-заготівельних витрат;
- 4) окремого субрахунка обліку транспортно-заготівельних витрат;
- 5) методів амортизації необоротних активів;
- 6) виробничих технологій, стандартів і нормативів щодо якості продукції;
- 7) класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку;
- 8) періодичності (періоду) зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку;
- 9) методу обчислення резерву сумнівних боргів;
- 10) переліку створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів;
- 11) порядку оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг;
- 12) сегментів, пріоритетного виду сегмента, засад ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках;
- 13) переліку і складу змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу;
- 14) переліку і складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);
- 15) порядку визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом;
- 16) вартісних ознак предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- 17) бази розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу;
- 18) порогу суттєвості щодо окремих об'єктів обліку;
- 19) переоцінки необоротних активів;
- 20) дати визначення придбаних у результаті систематичних операцій фінансових активів;

21) періодичності відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов'язань;

22) окремого балансу філіями, представництвами, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами підприємства.

Завдання 2.6. Для самостійного виконання. Вкажіть особливості формування облікової політики підприємств залізничного транспорту за такими факторами:

- сфера і вид діяльності організації;
- організаційно-правова форма суб'єкта економіки;
- нормативно-правова база;
- структура управління;
- масштаб підприємницької діяльності;
- специфіка та завершеність технологічного процесу;
- наявність структурних підрозділів та сегментів бізнесу;
- специфіка об'єктів обліку (склад пасивів і активів організації);
- рівень інформаційної системи;
- кваліфікація бухгалтерських кадрів;
- фінансова стратегія організації (застосування методів амортизації, прагнення до зменшення податку на прибуток та податку на майно організації, вибір методів оцінювання матеріально-виробничих запасів і ін.);
- умови визнання окремих об'єктів обліку.

Завдання 2.7. Для самостійного виконання. Дайте відповідь на запитання:

1 Назвіть фактори, які слід ураховувати під час розроблення наказу з облікової політики структурного підрозділу залізниці.

2 Який документ регулює питання облікової політики структурного підрозділу залізниці та з яких розділів він може складатися?

3 Охарактеризуйте доцільну структуру наказу з облікової політики структурного підрозділу залізниці.

4 Які елементи облікової політики структурні підрозділи залізниць встановлюють своїми наказами ?

Завдання 2.8. Для самостійного виконання. Охарактеризуйте особливості управління в структурі Укрзалізниці, які впливають на

організацію обліку. Охарактеризуйте особливості організації обліку в структурі Укрзалізниці. Наведіть приклади господарських операцій, що формують особливості обліку на залізничних підприємствах.

Теми для рефератів

1 Сучасний стан регулювання облікової політики підприємств України.

2 Переваги і недоліки галузевого підходу до формування і застосування облікової політики підприємств залізничного комплексу.

Література [2, 3, 6, 7, 9].

ТЕМА 3. Визначальні чинники змісту облікової політики: інформаційні потреби користувачів фінансової звітності та інтереси економічної безпеки підприємства

Після вивчення теми 3 Ви повинні знати:

- зміст інформаційних потреб користувачів фінансової звітності та інтересів економічної безпеки підприємства;
- зміст організаційної, методичної і технологічної складових облікової політики;
- склад і статус ПСБУ, цілі, принципи і сферу застосування;
- призначення ПСБУ, концептуальні засади складання та подання фінансових звітів;
- цілі фінансової і бухгалтерської звітності, формат фінансових звітів за НПСБУ 1;
- методичні підходи до виконання процедур зміни облікової політики, зміни облікових оцінок, виправлення помилок в обліку та звітності. ПСБУ 6 Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

Питання до теми 3

1 Вкажіть основних користувачів фінансових звітів та їх інформаційні потреби.

2 Яка роль керівника у формуванні облікової політики підприємства?

3 Які причини появи помилок і порушень в бухгалтерському обліку?

4 Чому виникає необхідність надання інформації про ризики в обліку і фінансовій звітності.

5 Назвіть об'єктивні і суб'єктивні причини існування невизначеності в бухгалтерському обліку.

6 Чому потрібне надання у бухгалтерській звітності даних про ризики і про наслідки дій таких ризиків?

7 Назвіть ризики, обумовлені рішеннями, прийнятими в обліковій політиці підприємства.

8 За яких умов бухгалтеру необхідно застосовувати професійне судження?

9 Якими чинниками стримується використання професійного судження в діяльності українського бухгалтера ?

10 Значення захисту безпеки інформації для бухгалтерського обліку .

11 Які дії бухгалтера на сьогодні несуть загрозу достовірності бухгалтерської звітності компаній?

12 Назвіть аспекти, що формують організаційну складову облікової політики підприємства.

13 Назвіть аспекти, що формують методичну складову облікової політики підприємства.

14 Назвіть аспекти, що формують технологічну складову облікової політики підприємства.

15 Які права й обов'язки головного бухгалтера у формуванні і виконанні облікової політики підприємства?

16 З якою метою розроблені ПСБО ?

17 Вкажіть якісні характеристики фінансової звітності.

18 Охарактеризуйте склад фінансових звітів.

19 Назвіть елементи фінансових звітів.

20 Що необхідно, щоб стаття була показана в фінансових звітах?

21 Які існують види оцінок статей фінансових звітів?

22 Як часто змінюється облікова політика підприємства? Які умови зміни облікової політики ?

23 Хто може змінити облікову політику підприємства?

24 Як впливає зміна облікової політики на показники фінансової звітності попередніх звітних періодів?

25 Як впливають на фінансову звітність зміни облікової політики?

26 Чим відрізняються зміни облікової політики і зміни облікової оцінки?

27 Чим відрізняються зміни облікової політики і виправлення облікової помилки?

28 Як подія після дати балансу впливає на фінансову звітність?

Завдання 3.1. Вкажіть переваги і недоліки таких суджень щодо цілей фінансових звітів:

а) показати, на яких принципах ґрунтується складання і подання інформації користувачам;

б) надати громадськості відомості про тенденції розвитку підприємства, обсяги діяльності і її досягнення;

в) надати інформацію про фінансовий стан, його зміну, результати діяльності;

г) надати допомогу в інтерпретації інформації, поданої згідно з П(С)БО.

Завдання 3.2. Надайте приклади та поясніть суть бухгалтерських ризиків для підприємства – об'єкта інвестицій. Назвіть причини ризиків для користувачів відносно прийнятих ними інвестиційних рішень.

Завдання 3.3 Охарактеризуйте ризики, обумовлені поданням у бухгалтерській звітності інформації про фінансовий стан та фінансові результати.

Завдання 3.4. Надайте приклади та поясніть суть ризиків, які дозволяє інвесторові і кредиторів відстежувати інформація, що міститься в бухгалтерському балансі і у звіті про сукупний дохід.

Завдання 3.5. Розкрийте вимоги до бухгалтерської інформаційної системи підприємства в частині гарантій економічної безпеки. Назвіть загрози економічної безпеки підприємства з боку бухгалтерського обліку і джерела цих загроз.

Завдання 3.6. Назвіть загрози безпеці інформації бухгалтерського обліку і охарактеризуйте їх наслідки на конкретних прикладах.

Завдання 3.7. Розкрийте зміст таких якісних характеристик фінансових звітів: зрозумілості, доречності, надійності, зіставності. Які обмеження треба враховувати при забезпеченні доречності і надійності?

Завдання 3.8. Назвіть основні критерії, необхідні для визнання: активів; зобов'язань, доходів, витрат.

Завдання 3.9. Розкрийте зміст оцінок статей фінансових звітів: історичної собівартості, поточної собівартості; вартості реалізації, теперішньої вартості.

Завдання 3.10. Наведіть приклади інформації, яку слід розкривати у примітках до фінансових звітів щодо виправлення помилок, які мали місце в попередніх періодах.

Завдання 3.11. Наведіть приклади інформації, яку слід розкривати у примітках до фінансових звітів щодо змін облікових оцінок і облікової політики.

Завдання 3.12. Наведіть приклади інформації, яку слід розкривати у примітках до фінансових звітів стосовно події, що відбулася після дати балансу.

Питання для самостійного розв'язання

1 Розкрийте зміст обмежень щодо доречності і надійності: своєчасність, баланс між вигодою і витратами.

2 Для чого забезпечується збалансованість якісних характеристик фінансових звітів?

3 Назвіть принципи бухгалтерського обліку, які наведені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

4 Наведіть, як приклади, різні ситуації, у яких треба керуватися принципами бухгалтерського обліку.

5 Назвіть ПСБО, що регламентують зміст фінансової звітності.

6 Назвіть ПСБО, що містять вимоги до подання в звітності активів.

7 Назвіть ПСБО, що містять вимоги до подання в звітності зобов'язань.

8 Назвіть ПСБО, що містять вимоги до подання в звітності доходів та витрат.

9 Вимоги щодо розкриття інформації про зміни облікової політики у примітках до фінансових звітів.

10 Для чого призначено використовувати орієнтовний перелік подій після дати балансу?

Завдання 3.13. Для самостійного виконання. Складіть фрагмент облікової політики підприємства.

Умови:

1 Обрати два елементи облікової політики за пунктами з таблиці 3.13.1 за порядковим номером у журналі (якщо ваш номер 20, а за списком в групі 25 студентів, то номери ваших пунктів: 1-й –20-й, 2-й- 45-й (25+20)).

2 Дати опис елементів облікової політики з обраних пунктів:
- сутність елемента;
- ПСБО, що регламентують цей елемент;
- які оцінки використовуються для подання відповідних до цього елемента об'єктів в обліку.

3 Навести кореспонденції рахунків за типовими операціями з такими об'єктами обліку, якщо вони передбачені ПСБО, що регламентують цей елемент.

4 Охарактеризувати зміст наведених у таблиці 3.13.1 класифікацій для обраного елемента облікової політики.

5 Вказати, у яких формах звітності подається інформація про даний елемент облікової політики.

Таблиця 3.13.1 – Елементи облікової політики

Елементи облікової політики підприємства	Варіанти організації обліку, технології і методики подання у звітності
1	2
Загальні питання організації обліку	
1 Вибір суб'єкта, що здійснює облік	Бухгалтерська служба Бухгалтер Керівник Приватний підприємець Аудиторська фірма
2 Організація роботи облікового апарату	Централізована Децентралізована Змішана
2.1 Тип організаційної структури бухгалтерії	Лінійна Проста лінійно-штабна Ступінчаста Комбінована Багатогранна
3 Організаційна структура апарату бухгалтерського обліку	Інтегрована Деінтегрована (з відокремленням управлінської або податкової бухгалтерії)
3.1 Технологія оброблення облікової інформації	Ручна Із застосуванням комп'ютерної техніки Програмне забезпечення
4 Форма бухгалтерського обліку	Журнально-ордерна Меморіально-ордерна Спрощена, без ведення реєстрів обліку майна Спрощена, з веденням реєстрів обліку майна Автоматизована Інші форми обліку

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
5 Робочий план рахунків підприємства, перелік та побудова реєстрів зведеного обліку	Обов'язковий додаток
6 Організація документообігу	Наявність графіка документообігу Контроль за його виконанням
7 Порядок проведення інвентаризації	Склад інвентаризаційної комісії Частота проведення інвентаризацій Строки проведення інвентаризацій Перелік майна та зобов'язань, що підлягають інвентаризації
8 Порядок ведення податкового обліку	Організація роботи облікового персоналу з ведення податкового обліку (на яких посадових осіб покладено функції ведення обліку) Побудова реєстрів податкового обліку (відомості валових доходів і валових витрат, поєднання бухгалтерського та податкового обліку в інтегрованих реєстрах, автоматизований режим)
Основні засоби	
9 Первісна вартість основних засобів	Порядок формування у різних випадках надходження
10 Групи основних засобів	Перелік груп основних засобів
11 Метод нарахування амортизації основних засобів	Кумулятивний Прямолінійний Виробничий Зменшення залишкової вартості Прискореного зменшення залишкової вартості
12 Витрати на ремонт основних засобів	Відповідно до вимог податкового обліку Відповідно до вимог П(С)БО 7 З одночасним дотриманням вимог податкового та фінансового обліку

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
13 Взаємозв'язок податкової та бухгалтерської вартості основних засобів	Не відстежується Відстежується і яким способом
14 Переоцінка об'єктів основних засобів	Коли і як здійснюється
15 Строк корисного використання основних засобів	Хто визначає (бухгалтерія, інженерна служба, технологічний відділ) Порядок та процедура визначення строку корисного використання
16 Ліквідаційна вартість основних засобів	Не визначається (прирівнюється до нуля) Визначається (яким способом)
17 Об'єкти основних засобів, наданих та прийнятих в оренду	Перелік основних засобів, зданих (прийнятих в оренду) Джерела покращення орендованого майна Орендодавець вказує, чи є оренда доходом від основної діяльності, чи іншими доходами
Оренда	
17.1 Оцінка об'єкта, одержаного у фінансову оренду в орендаря	За справедливою вартістю За теперішньою вартістю суми мінімальних орендних платежів
Малоцінні необоротні активи	
18 Методи нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів	Прямолінійний Виробничий

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
19 Встановлення вартісної межі віднесення до малоцінних необоротних матеріальних активів	50 % — під час введення в експлуатацію 50 % — під час списання з балансу одразу 100 % при введенні в експлуатацію вартість цінностей, що належать до складу необоротних матеріальних активів, установлено в розмірі
Нематеріальні активи	
20 Метод нарахування амортизації нематеріальних активів	Прямолінійний Кумулятивний Виробничий Зменшення залишкової вартості Прискореного зменшення залишкової вартості Податковий
21 Первісна вартість нематеріальних активів	Порядок формування у різних випадках надходження
21.1 Витрати з придбання чи створення нематеріальних активів	Визнаються нематеріальним активом під час виконання певних умов Визнаються витратами звітного періоду при невиконанні цих умов Не визнаються активом (витрати на дослідження, підготовку і перепідготовку кадрів, рекламу та просування продукції, створення, реорганізацію та переміщення підприємства, підвищення ділової репутації, створення торгових марок)
22 Ліквідаційна вартість нематеріальних активів	Не визначається (прирівнюється до нуля) Визначається і яким чином
23 Строк корисного використання нематеріальних активів	Хто визначає (бухгалтерія, інженерна служба, технологічний відділ) Порядок та процедура визначення строку корисного використання

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
Запаси	
24 Порядок формування первісної вартості запасів	Ідентифікація ТЗВ з конкретним об'єктом Відокремлений облік і розподіл ТЗВ Комбінований варіант
25 Метод списання запасів під час їх вибуття	Ідентифікованої собівартості Середньозваженої собівартості з уточненням (на початок періоду, на кінець періоду, ковзна) Нормативних затрат Ціни продажу FIFO
26 Переоцінка запасів	Строки та частота переоцінки; порядок проведення переоцінки
27 Оцінка незавершеного виробництва	За нормативною виробничою собівартістю Прямими статтями витрат Вартістю сировини, напівфабрикатів, матеріалів
28 Оцінка готової продукції	За фактичною виробничою собівартістю За нормативною виробничою собівартістю
Витрати	
29 Об'єкти обліку витрат	За продукцією (видами продукції) За місцями виникнення (підрозділами підприємства) За центрами відповідальності За видами діяльності Тощо
30 Метод обліку витрат	1 Попроцесний. 2 Попередільний. 3 Позамовний. 4 Нормативний
30.1 Варіант зведеного обліку витрат	Напівфабрикатний Безнапівфабрикатний

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
31 Загальновиробничі витрати	Критерії розмежування та методика накопичення постійних та змінних витрат База розподілу змінних загальновиробничих витрат (години праці, заробітна плата, обсяг діяльності, прямі витрати тощо) Методика списання постійних загальновиробничих витрат
31.1 Нормальна потужність	Фактори, що визначають нормальну потужність Показники (планові, середньорічні тощо) Одиниці виміру (відпрацьовані людино-години, машино-години роботи обладнання, обсяг випуску в натуральних, вартісних показниках)
32 Варіант обліку витрат діяльності	З використанням рахунків класу 8 «Витрати за елементами» для суб'єктів малого підприємництва, а також інших організацій, діяльність яких не спрямована на ведення комерційної діяльності З використанням рахунків класу 9 «Витрати діяльності» З використанням рахунків класу 9 «Витрати діяльності» та рахунків класу 8 «Витрати за елементами»
33 Перелік та склад витрат	Окремими додатками до наказу визначається: перелік та склад загальновиробничих витрат перелік та склад адміністративних витрат перелік та склад маркетингово-збутових витрат
34 Витрати майбутніх періодів	Критерії віднесення витрат до майбутніх періодів та їх перелік Порядок списання витрат
35 Фінансові витрати	Визначаються витратами звітного періоду Капіталізуються

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
Фінансові інвестиції	
36 Методи визначення собівартості цінних паперів, що були реалізовані професійними учасниками ринку цінних паперів	Середньозважена собівартість FIFO
36.1 Первісна вартість фінансових інвестицій	Порядок формування у різних випадках надходження
Дебіторська і кредиторська заборгованості	
37 Резерви майбутніх витрат і платежів	Резерви не створюються Резерви створюються, їх перелік, порядок створення та використання
38 Порядок створення резерву сумнівних боргів	Не створюється резерв сумнівних боргів Створюється резерв сумнівних боргів, варіант створення резерву
38.1 Метод формування резерву сумнівних боргів	На основі платоспроможності окремих дебіторів Частки безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати На основі класифікації дебіторської заборгованості
39 Варіант аналітичного обліку розрахунків	За контрагентами За договорами
Дохід	
40 Метод визнання доходу від надання послуг	Метод рівномірного нарахування Виходячи зі ступеня завершеності операцій із надання послуг У розмірі визначених витрат, що підлягають відшкодуванню Дохід не визнається, а витрати визнаються витратами періоду

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
41 Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг	Вивчення виконаної роботи Визначення частки обсягу послуг, наданих на певну дату в загальному обсязі Визначення частки витрат у зв'язку з наданням послуг у загальній сумі витрат
42 Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом	Вимірювання та оцінка виконаної роботи Співвідношення обсягу заведеної частини робіт до загального обсягу у натуральному вимірі Співвідношення фактичних витрат до суми загальних (кошторисних) витрат
43 Доходи майбутніх періодів	Критерії віднесення доходів до майбутніх періодів та їх перелік Порядок списання доходів майбутніх періодів
Фінансові результати	
44 Закриття рахунка 79 та віднесення фінансових результатів на рахунок 44	Щомісячно Щоквартально Щорічно
44.1 Послідовність закриття витратних рахунків	Методика закриття рахунків
Інвестиційна нерухомість	
45 Інвентарний об'єкт	Критерії розмежування інвестиційної та операційної нерухомості
46 Первісна вартість інвестиційної нерухомості	Порядок формування у різних випадках надходження
47 Оцінка інвестиційної нерухомості на дату балансу	За справедливою вартістю За первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації з урахуванням витрат від зменшення корисності та вигід від її відновлення

Продовження таблиці 3.13.1

1	2
Інші елементи	
48 Події після дати балансу	Корегування фінансової звітності Подання інформації у примітках
49 Діяльність, що припиняється	Причини Подання у звітності активів, зобов'язань, доходів і витрат, що відносяться до діяльності, яка припиняється
50 Господарські і географічні сегменти	Порядок подання у звітності Межі суттєвості для виділення сегментів

Теми для рефератів

- 1 Невизначеність в бухгалтерському обліку підприємств і її вплив на облікову політику.
- 2 Суть бухгалтерських ризиків.
- 3 Роль державного регулювання в зниженні невизначеності в бухгалтерському обліку підприємства.
- 4 Управління бухгалтерськими ризиками з метою досягнення безперервності діяльності підприємства.
- 5 Вдосконалення бухгалтерського обліку ризиків і запобігання їх наслідкам в обліковій політиці.
- 6 Соціально-психологічні аспекти бухгалтерської діяльності в ринковій економіці.

Література [1, 3, 6, 7, 8, 10].

ТЕМА 4. Методичні складові облікової політики щодо об'єктів необоротних нефінансових активів

Після вивчення теми 4 Ви повинні знати:

- правила облікової політики для моменту визнання необоротних нефінансових активів в бухгалтерському обліку;
- ознаки класифікації необоротних нефінансових активів, розуміння їх змісту для правильного подання у фінансовій звітності;

- методи оцінки необоротних нефінансових активів для оприбуткування і в разі зміни вартості активу на дату складання фінансової звітності;

- порядок розкриття у обліковій політиці складових балансової вартості активу і факторів, що впливають на вартість активів.

Питання до теми 4

1 Дайте визначення категорії «актив».

2 Які ознаки повинна мати стаття, щоб її визнавали як актив?

3 Як класифікують активи в Балансі?

4 Дайте визначення власного капіталу.

5 Що включають до складу необоротних активів?

6 Які існують види оцінок вартості необоротних активів?

7 Що називають основними засобами згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби»?

8 Які Ви знаєте критерії визначення основних засобів?

9 Які господарські операції призводять до руху основних засобів?

10 В яких первинних документах відображаються операції з основними засобами?

11 Що відносять до складу інших необоротних матеріальних активів?

12 Дайте характеристику рахунків, на яких ведеться облік основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.

13 Що таке нематеріальні активи згідно з П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»?

14 На які групи класифікують нематеріальні активи?

15 Яку бухгалтерському обліку відображаються витрати на утримання основних засобів?

16 Як ведеться облік витрат на поліпшення стану об'єктів основних засобів?

17 Розкрийте суть поняття «амортизація».

18 Які є методи нарахування амортизації, охарактеризуйте коротко кожен з них.

19 Як ведеться розрахунок амортизаційних відрахувань згідно з чинним законодавством, від чого залежить їх розмір?

20 Розкрийте особливості проведення переоцінки основних засобів.

21 В результаті яких операцій може відбуватися вибуття основних засобів? Якими записами вони відображаються у бухгалтерському обліку?

22 Що таке необоротні активи, утримувані для продажу? Розкрийте особливості відображення операцій з ними.

23 Які методи амортизації можна застосовувати для нематеріальних активів?

24 Розкрийте особливості обліку інвестиційної нерухомості.

Завдання 4.1. Сфера застосування ПСБУ 7

Таблиця 4.4.1 – Вихідні дані

Призначення щодо використання активу	Так	Ні	Якщо ні, то який ПСБО використовується
1 Торгівля запасами			
2 Надання послуг			
3 Продаж як об'єкт купівлі-продажу			
4 Розробки корисних копалини			
5 Виробництва біологічних активів			
6 Збереження біологічних активів, пов'язаних з сільськогосподарською діяльністю			
7 Збереження запасів корисних копалин			
8 Збереження прав на корисні копалини			
9 Будівництво інвестиційної нерухомості			
10 Отримання доходу від здачі в оренду			

Необхідно: вибрати правильну відповідь і відмітити її значком "+".

Завдання 4.2. Класифікація основних засобів

Вихідні дані

Таблиця 4.2.1 – ЗАТ «Українські авіалінії» має такі основні засоби:

Об'єкт основних засобів	Сума, грн
1 Будівлі сервіс-центру аеропорту	150 000
2 Ангари для літаків	180 000
3 Земельна ділянка навколо аеродрому	90 000
4 Корпус літака	60 000
5 Двигун літака	50 000
6 Електрокар	40 000
7 Комп'ютери	120 000
8 Будівля готелю	130 000
9 Автомобіль менеджера	25 000
10 Злітно-посадкова смуга	70 000
11 Допоміжне устаткування для виробництва запчастин до літаків	15 000
12 Двигун вантажного автомобіля	5000
13 Кузов вантажного автомобіля	15 000
14 Кабіна вантажного автомобіля	10 000

Необхідно: об'єднати приведені об'єкти в класи.

Завдання 4.3. Оцінка основних засобів при первинному визнанні (купівля з наступною оплатою)

Вихідні дані: підприємство придбало 10.04 новий конвеєр з виробництва продукту «А» на умовах 2/10 п/30 і зазнало витрат. Оплата постачальникові зроблена 15.04.

Таблиця 4.3.1

Вид витрат	Сума, грн	Відноситься на собівартість об'єкту	Не відноситься на собівартість об'єкту
1 Матеріальні витрати на демонтаж застарілого конвеєра	600		
2 Рахунок заводу-виготівника нового конвеєра	44000		
3 Рахунок автотранспортного підприємства за доставку нового конвеєра	400		
4 Рахунок агентства з реклами продукту «А»	20		
5 Електроенергія на пуско-налагоджувальні роботи	80		
6 Матеріальні витрати на виготовлення дослідного зразка продукту «А»	1500		
7 Зарплата і соціальне страхування: робітників-монтажників робочих, що виробляють продукт «А»	500		
менеджерів цеху	300 1200		
Разом	48600		

Необхідно: визначити собівартість конвеєра і витрати, які не включаються у вартість об'єкта, заповнивши таблицю 4.3.1.

Завдання 4.4. Оцінка основних засобів при первинному визнанні (обмін)

Вихідні дані:

1 Будинок відпочинку придбав спортивний катер у плавбази в обмін на устаткування тренажерного залу. Первинна оцінка катера, за даними плавбази – 70 000 грн. Первинна оцінка устаткування, за даними будинку відпочинку – 90 000 грн.

Відсоток зносу катера – 10 %, устаткування – 30 %. Визначити справедливу вартість устаткування в такій комплектації неможливо. Ціна нового катера, за даними суднобудівельного заводу, складає 110 000 грн.

2 Компанія виробляє заміну старого устаткування на нове. Первинна вартість старого устаткування – 77 000 грн, накопичений знос – 6000 грн. Вартість нового устаткування, згідно з рахунком постачальника – 74 000 грн. Передбачена доплата постачальникові у розмірі 3000 грн.

3 Судноплавна компанія придбала корабель в обмін на улов креветки. Ціна продажу улову – 95 000 грн, собівартість – 110 000 грн. Окрім корабля, отримана доплата у розмірі 10 000 грн.

4 Переміщення бізнесу в інший регіон підштовхнуло підприємство до обміну будівель складів. Будівля відданого складу мала первинну вартість 90 000 грн, знос – 10 000 грн, отримана будівля, за даними передавальної сторони має балансову вартість 87 000 грн і знос 3000 грн. Місцезнаходження обох будівель не дозволяє встановити їх справедливу вартість.

***Необхідно:** визначити первинну оцінку об'єкта, що надходить.*

Завдання 4.5. Оцінка після визнання: модель переоцінки

Вихідні дані: підприємство придбало устаткування в 1995 р. за 100 000 грн. Термін використання – 10 років. Метод амортизації – прямолінійний. Ліквідаційна вартість дорівнює нулю. Справедлива вартість змінювалася таким чином:

на 31.12.96 – 120 000 грн;

на 31.12.97 – 63 000 грн;

на 31.12.98 – 64 800 грн.

Необхідно:

а) зробити розрахунок переоцінки на вказані дати. Зміну амортизації зробити пропорційно зміні вартості об'єкту;

б) відобразити переоцінку на рахунках.

Завдання 4.6. Оцінка на дату балансу (частота переоцінок)

***Необхідно:** вибрати правильну відповідь і відмітити її значком "+". Як часто переоцінюють основні засоби (таблиця 4.6.1)?*

Таблиця 4.6.1 – Вихідні дані

Твердження	Так	Ні
1 Стандарт не встановлює частоту переоцінки		
2 Вимагається проводити переоцінку з достатньою регулярністю		
3 Частота переоцінок залежить від інфляції		
4 Переоцінювати справедливу вартість слід, коли вона істотно відрізняється від балансової		
5 Стандарт встановлює період переоцінок раз на 5 років, згідно з вибраною обліковою політикою		
6 Переоцінка повинна проводитися щорічно		
7 Частота переоцінок залежить від зміни справедливої вартості		

Завдання 4.7. Відзеркалення капіталу при переоцінці основних середовищ

Необхідно: відповісти на питання, правильну відповідь відмітити значком "+".

Якщо підприємство відобразило дооцінку основних засобів за кредитом рахунка власного капіталу, то яка частка сальдо цього рахунка (таблиця 4.7.1)?

Таблиця 4.7.1

Твердження	Так	Ні
1 Сальдо рахунка може бути збільшене при наступній дооцінці		
2 Сальдо рахунка буде списано на дату балансу		
3 Сальдо рахунка буде списано в повному обсязі при уцінці		
4 Сальдо рахунка буде додано до нерозподіленого прибутку при припиненні визнання активу		
5 Сальдо рахунка може списуватися щомісячно частинами		
6 Сальдо рахунка буде списано на прибутки при вибутті об'єкту		
7 Поки об'єкт знаходиться в експлуатації, сальдо рахунка не може бути списане		

Завдання 4.8. Наступні витрати (ПСБО 7 «Основні засоби»)

Необхідно: а) відповісти на питання: які витрати, на Вашу думку, відповідають критеріям визнання активу? б) відобразити на рахунках наступні витрати.

Вихідні дані:

1 Підприємство здійснило поточний ремонт будівлі, витрачений кахель – 6000 грн, цементний розчин – 5 грн, вапно – 10 грн.

2 Судноплавна компанія здійснила капітальний ремонт і заміну частин корабля. Витрати дозволили збільшити термін служби корабля і склали: доковий тариф за шість днів – 12 000 грн, водозапливний огляд – 3000 грн, послуги кранів – 9870 грн, берегова електроенергія і вода – 4560 грн, послуги буксира – 5000 грн, чищення холодильних підшипників – 4660 грн, аналіз води котла – 1500 грн, дефектоскопія і заміна грібного вала – 5070 грн (балансова вартість старого вала – 3000 грн, вартість нового вала – 35 000 грн, заміна пристрою дейдвуда – 3600 грн (балансова вартість старого пристрою – 9800 грн, вартість нового пристрою – 67 000 грн).

3 Підприємство зробило модифікацію будівлі офісу і здійснило прибудову зовнішніх ліфтів. Вартість робіт і устаткування шахти ліфта склала 100 000 грн. Це дозволило здати верхні два поверхи в оренду.

ВАТ «Готель «Крим» здійснило ремонт в номерах другого поверху: замінені віконні рами на суму 6000 грн. У зв'язку з цим була збільшена вартість номера за добу. За старі рами вдалося отримати 100 грн.

Завдання 4.9. Наступні витрати (ПСБО 7 «Основні засоби»)

Необхідно вибрати витрати, які, на Вашу думку, підлягають капіталізації. Обґрунтуйте Вашу відповідь.

Початкові дані:

- 1 Витрати на спорудження прибудови до будівлі.
- 2 Витрати на переустановлення устаткування.
- 3 Відсотки за кредитами, узятими на проведення модернізації.

- 4 Витрати на штукатурні роботи.
- 5 Витрати на капітальний ремонт автомобіля, що збільшують термін його корисного використання.
- 6 Регулювання і зміна масла в автомобілі.
- 7 Вартість додаткового пристрою на устаткуванні, що підвищує його безпечність.
- 8 Витрати на переміщення устаткування.
- 9 Вартість фанерних перегородок в офісі.
- 10 Витрати на заміну паркету в офісі.
- 11 Витрати на фарбування стін.
- 12 Заміна черепиці на даху (вартість старої – 14 000 грн, нової – 27 000 грн).
- 13 Оновлення електропроводки, вартість старої проводки невідома.
- 14 Витрати на відновні роботи із заміни дерев'яних конструкцій будівлі, вартість старих невідома.

Завдання 4.10. Зміна облікової оцінки щодо справедливої вартості активу (ПСБО 7 «Основні засоби»)

Вихідні дані: підприємство придбало виробниче устаткування початковою вартістю 330 000 грн. Ліквідаційна вартість устаткування після його експлуатації, за попередньою оцінкою, може скласти 10 000 грн. Очікуваний термін корисного використання становить чотири роки. Підприємством обраний прямолінійний метод нарахування амортизації.

Після одного року експлуатації устаткування був переглянутий строк корисного використання з чотирьох до трьох років, а ліквідаційна вартість склала 15 000 грн.

Відповідно до п. 25 ПБО 7 строк корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів може переглядатися підприємством у випадку зміни очікуваних економічних вигод від його використання. Нарухування амортизації об'єктів основних засобів з урахуванням прийнятих змін починається з місяця, що настає за місяцем зміни строку корисного використання. Іноді при перегляді строку корисного використання переглядається і ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів. Сума амортизаційних відрахувань за поточний та майбутні періоди повинна бути відкоригована.

Необхідно: визначити, як актив буде поданий у звітності після зміни облікової оцінки: визначити амортизаційні нарахування і залишкову вартість устаткування для кожного року експлуатації, враховуючи зміни облікової оцінки.

Результати розрахунку показані в таблиці 4.10.1.

Таблиця 4.10.1 – Результати розрахунку

Рік	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
1			330 000
2	80000		
3			
4			

Завдання 4.11. Зміна облікової оцінки щодо справедливої вартості активу (ПСБО7 «Основні засоби»)

Вихідні дані: станом на 31.12.2013 р. на балансі підприємства «А» знаходиться верстат переоціненою вартістю 75 тис. грн. Сума накопиченого зносу – 50 тис. грн. Дооцінка проводилась станом на 1.01.2012 р. За даними інвентарної картки, сума дооцінки первісної вартості становила 15 тис. грн, накопиченого зносу – 5 тис. грн. Таким чином, на рахунку 423 «Додатковий капітал» щодо даного верстата сума попередньої дооцінки залишкової вартості становить 10 тис. грн.

Станом на 31.12.2014 р. справедлива вартість верстату оцінена в 13 тис. грн.

Необхідно: визначити, як буде поданий в обліку і звітності факт зменшення справедливої вартості після попередньої дооцінки.

Завдання 4.12. Зміна амортизації (ПСБО7 «Основні засоби»)

Таблиця 4.12.1. – Вихідні дані

Вид змін	Зміна облікової оцінки	Зміни облікової політики	Зміни через помилку
1 Зміна методу амортизації			
2 Зміна ліквідаційної вартості			
3 Зміна терміну корисного використання			
4 Зміна вартості, що амортизується			
5 Зміна суми амортизації через неправильний рахунок			
6 Зміна способу отримання вигоди від об'єкта			

***Необхідно:** здійснити угруповання змін, заповнивши таблицю значком "+".*

Завдання 4.13. Методи переоцінки амортизації (ПСБО7 «Основні засоби»)

Вихідні дані: компанія застосовує модель переоцінки основних засобів. На дату балансу початкова вартість будівлі складала 300 000 грн, накопичена амортизація – 180 000 грн. Справедлива вартість – 192 000 грн.

Необхідно:

а) здійснити переоцінку об'єкта; розрахунок амортизації виробити двома методами:

1 пропорційно валовій балансовій вартості;

2 виключення накопиченої амортизації з валової балансової вартості;

б) відобразити зміну оцінки об'єкта і його амортизації на рахунках при кожному методі.

Відповісти на питання: як впливає на показники балансу вибраний метод розрахунку переоцінки амортизації?

Завдання 4.14. Період (термін) амортизації (ПСБО7 «Основні засоби»)

Вихідні дані: устаткування конвеєра було розмитнене 5 січня, надійшло на склад підприємства 2 лютого, пуско-налагоджувальні роботи тривали до 3 березня, виготовлення дослідного зразка завершилось 4 квітня, виробництво виробів запущене з 5 травня. Конвеєр був зупинений з 1 по 31 грудня у зв'язку з політичними подіями в країні.

***Необхідно:** визначити порядок нарахування амортизації за поточний рік (за який період в поточному році слід нараховувати амортизацію?).*

Завдання 4.15. Розкриття інформації у фінансовій звітності

***Необхідно:** відповісти на питання, правильну відповідь відмітити значком "+".*

Яку інформацію про основні засоби слід розкривати у фінансовій звітності, згідно з ПСБУ 7?

Таблиця 4.15.1 – Вихідні дані

Відомості	Так	Ні
1 Облікова політика відносно визначення первинної вартості		
2 Метод оцінки вартості, вживаний при обміні активами		
3 Одиниця оцінки для визнання об'єкта основних засобів		
4 Одиниця оцінки для нарахування амортизації		
5 Метод визначення ліквідаційної вартості		
6 Методи амортизації		
7 Порядок визначення збитків від зменшення корисності		
8 Класи основних засобів, вживані в обліку		
9 Порядок віддзеркалення витрат на щоденний ремонт і обслуговування		
10 Метод визначення справедливої вартості основних засобів, за якими немає ринкових операцій		
11. Терміни корисної експлуатації		
12. Вартість основних засобів, які тимчасово не використовуються		

Завдання 4.16. Розкриття інформації у фінансовій звітності

Вихідні дані: компанія володіє швацькою фабрикою. Є така інформація, грн:

1 На 01.01.05 будівля: первинна вартість – 150 000, знос – 15 200; технологічне устаткування: первинна вартість – 189 800, знос – 25 700; автомобіль: первинна вартість – 53 800, знос – 1920; меблі: первинна вартість – 8900, знос – 4730.

2 Фабрика була придбана в 2000 р., термін використання будівлі фабрики – 50 років.

3 Амортизація устаткування, транспорту і меблів здійснюється лінійно за нормами: 10, 25, 20 % відповідно.

4 На 01.01.05 нова справедлива вартість будівлі – 230 000.

5 У поточному році був прибудований корпус, вартість – 5000, введений в експлуатацію на початку року.

6 Був переглянутий метод амортизації автомобіля, вибраний метод залишку, що зменшується, за ставкою 25 %.

7 У березні було придбано два автомобілі по 18 000 кожен.

8 Крім того, було куплено устаткування для нового корпусу на суму 83 000.

9 Керівництво придбало нові меблі для офісу на суму 37 000.

10 Один з верстатів (первинна вартість – 290, знос – 50, ліквідаційна – 5), пропрацювавши два роки, зможе бути корисним тільки шість років (передбачалося 10 років).

11 У рік придбання амортизація нараховується як за цілий рік.

***Необхідно:** здійснити розкриття інформації у фінансовій звітності згідно з вимогами ПСБУ 7.*

Завдання 4.17. Сфера застосування стандарту ПСБУ 8

***Необхідно:** вибрати правильну відповідь і відмітити її значком "+".*

Чи використовується ПСБУ 8 для наступних нематеріальних активів (таблиця 4.17.1)?

Таблиця 4.17.1 – Вихідні дані

Види нематеріальних активів	Регулюється ПСБО 8	Не регулюється ПСБО 8
1 Нематеріальні активи, призначені для продажу в ході звичайної діяльності		
2 Права на корисні копалини		
3 Право на використання рукопису		
4 Нематеріальні активи, що виникають з винагороджених працівників		
5 Операційна система комп'ютера		
6 Витрати на розвідку, розробку корисних копалин		
7 Нематеріальні активи, що виникають у страхових компаній від страхових полісів		
8 Право на прокат кінофільму		
9 Юридична документація на патент		
10 Гудвіл, що виникає при об'єднанні бізнесу		
11 Комп'ютерне програмне забезпечення верстата з ЧПУ		

Завдання 4.18. Визначення термінів (ПСБО 8 «Нематеріальні активи»)

***Необхідно:** здійснити визначення діяльності, яка відноситься до дослідження або розробок, або не є ні тією, ні іншою. Відмітити твердження значком "+" (таблиця 4.18.1).*

Таблиця 4.18.1 – Вихідні дані

Вид діяльності	Дослідження	Розробка	Не відноситься ні до досліджень, ні до розробок
1 Діяльність, спрямована на отримання нових знань			
2 Пошуки шляхів використання результатів знань			
3 Проектування і впровадження моделі			
4 Заходи щодо поліпшення якості продукції, що випускається			
5 Пошуки альтернативних технологій			
6 Проектування інструментів з використанням нової технології			
7 Проектування нового продукту			
8 Оцінка альтернативного продукту			
9 Тестування якості продукції в процесі виробництва			
10 Проектування удосконалення продукту			
11 Інженерний супровід на першому етапі промислового виробництва			
12 Сезонна зміна дизайну продукції, що випускається			
13 Проектні конструкторські роботи, пов'язані з реконструкцією промислового устаткування			

Завдання 4.19. Характеристики нематеріальних актів

Необхідно: вибрати характеристики, властиві нематеріальному активу як об'єкту бухгалтерського обліку, на Вашу думку (таблиця 4.19.1).

Таблиця 4.19.1 – Вихідні дані

Характеристика	Характерно для нематеріального активу	Не характерно для нематеріального активу
1 Завжди відокремлено від матеріального об'єкту		
2 Монетарний актив		
3 Необов'язково контролюється підприємством		
4 Необов'язково відокремлено від підприємства		
5 Отриманий в результаті досліджень		
6 Продається на активному ринку		
7 Належить на правах власності		
8 Виникає тільки в результаті юридичних прав		
9 Утілює в собі майбутні економічні вигоди		

Завдання 4.20. Визнання нематеріальних активів (критерії)

Підприємство створило нематеріальні активи власними силами.

Необхідно: для кожного з перерахованих активів вказати, які критерії визнання дотримуються, відмітивши їх значком "+" (таблиця 4.20.1).

Таблиця 4.20.1 – Вихідні дані

Вид нематеріальних активів, створених підприємством	Критерії визнання нематеріальних активів			
	Можливість ідентифікації	Можливість контролю	Втілення майбутніх економічних вигод	Можливість достовірної оцінки
1 Торговельна марка				
2 Веб-сайт				
3 Витрати на рекламу і просування послуг на ринку				
4 Ідея створення ефективної структури організації				
5 Гудвіл				
6 Витрати на дослідження				
7 Витрати на організацію нової комерційної діяльності				

Завдання 4.21. Оцінка при первинному визнанні (варіанти оцінки залежно від способу вступу)

Необхідно: вказати, як спочатку оцінюють нематеріальні активи, пов'язати спосіб надходження і вид оцінки (таблиця 4.21.1).

Таблиця 4.21.1 – Вихідні дані

Спосіб надходження	Вид
а) надійшов окремо від інших активів (купівля)	
б) надійшов в комплексі з іншими активами	
в) створений самостійно	
г) отриманий в результаті об'єднання бізнесу (гудвіл)	
д) отриманий як державний грант	
е) надійшов окремо від інших активів (обмін)	
ж) отриманий в результаті об'єднання бізнесу (окремо від гудвіла)	

Вихідні дані: для заповнення таблиці 4.21.1 – варіанти первинної оцінки нематеріальних активів.

1 Справедлива вартість переданих інструментів власного капіталу.

2 Гроші, сплачені як ціна купівлі, плюс витрати, пов'язані з приведенням активу в придатність до використання.

3 Вартість, визначена шляхом розрахунку розподілу загальної (паушальної) суми на пропорційній основі.

4 Вартість понесених витрат на розробку.

5 Ціна купівлі мінус вартість чистих активів.

6 Справедлива вартість переданого активу плюс доплата.

7 Номінальна сума сплачених грошових коштів.

8 Справедлива вартість.

Завдання 4.22. Визнання і оцінка нематеріальних активів (ПСБО 8 «Нематеріальні активи»)

Вихідні дані: головний бухгалтер компанії "Талант Со" закінчує підготовку фінансової звітності за рік, що закінчився 31.12.2014. Дані про незавершені розробки і дослідження (проекти) на кінець року подано в таблиці 4.22.1.

Таблиця 4.22.1 – Дані про незавершені розробки і дослідження

Дані	Номери проектів				
	123	156	158	160	161
Відкладені витрати майбутніх періодів на дослідження станом на 1.01.2014 р., тис. грн	500	800			
Матеріали і послуги, тис. грн	12		45	90	56
Зарплата, тис. грн	100		90	45	120
Накладні витрати, тис. грн	20		70	100	150
Ліцензії і патенти, тис. грн	2			10	

Проект 123

Коли проект запускався, передбачалося, що він буде дуже прибутковим, але виникли проблеми. Вважають, що конкурент запустить аналогічний проект раніше самої компанії «Талант».

Проект 156

Цей проект триває вже багато років, комерційне виробництво запущене тільки в 2014 р., випущено 20 000 од. Є такі плани щодо випуску продукції:

<i>Рік</i>	2015	2016	2017	2018
<i>Число одиниць</i>	20000	20000	10000	10000

Для амортизації витрат на проект застосовується виробничий метод.

Проект 158

Витрати в сумі 500000 грн накопичилися за проектом за ряд років, але були списані в звіті про фінансові результати, коли за проектом передбачалися проблеми. Нині проблеми вирішені, і компанія хотіла б відновити списані витрати. Керівництво вважає, що проект принесе значну суму доходу в майбутньому.

Проект 160

Цей новий проект вважається «збитковим лідером», який підвищить загальний обсяг продажів компанії.

Проект 161

Цей новий проект відповідає критеріям витрат, які слід відкласти. Передбачається, що він триватиме п'ять років.

ПСБО 8 «Нематеріальні активи» поширюється на усі нематеріальні активи за винятком тих, на які поширюється дія яких-небудь інших стандартів. Стандарт вимагає, щоб підприємства визнавали нематеріальні активи при дотриманні ряду критеріїв, а також показує, як виміряти балансову вартість нематеріальних активів і зробити потрібні розкриття.

Необхідно: пояснити, як слід відобразити у звітності компанії за рік, що закінчився 31.12.2014 р., наступні проекти з вказівкою статей балансу і відповідних приміток з приводу витрат на дослідження та розробку.

Завдання 4.23. Для самостійної роботи. Виключення активів зі складу нематеріальних активів (ПСБО 8 «Нематеріальні активи»)

Вихідні дані: на кінець звітного періоду у складі нематеріальних активів підприємство враховує витрати на

створення власного знаку для товарів, право на який отримано у грудні попереднього року в сумі 5,7 тис. грн. Сума зносу, нарахованого протягом попереднього року, становила 0,3 тис. грн. У березні поточного року підприємство сплатило за ліцензію на здійснення торговельної діяльності терміном на один рік – 6,0 тис. грн.

Протягом минулого року підприємство сплатило компанії за послуги з розроблення дизайну змісту сайту – 5,8 тис. грн, а також витрати за його хостинг – 2 тис. грн. З дати введення його в експлуатацію нараховано знос в сумі 1,3 тис. грн (метод амортизації - прямолінійний, термін корисного використання - три роки, введення в експлуатацію в травні звітного року). Сайт був створений з метою реклами власної продукції підприємства.

ПСБО 8 визначає нематеріальний актив як немонетарний актив, який не має фізичної форми, проте може бути ідентифікованим.

Немонетарними є всі активи, крім грошових коштів та будь-яких інших активів, які можуть бути отримані у фіксованій або визначеній сумі грошей.

Деякі нематеріальні активи можуть знаходитись на матеріальних носіях (наприклад, на дискеті (диску)) або бути частиною апаратного забезпечення певного обладнання, тому для класифікації активу як нематеріального необхідне професійне судження про те, яка частина є більшою і чи відповідає така частина ознакам нематеріального активу.

Нематеріальний актив є ідентифікованим, якщо він:

— може бути відокремленим від суб'єкта господарювання (тобто його можна реалізувати, передати в оренду, обміняти тощо);

— витікає з договірною або іншого юридичного права.

Для визнання певної статті як нематеріального активу необхідно дотримання таких умов:

— її відповідність визначенню нематеріального активу;

— дотримання певних критеріїв визнання.

Витрати на створення веб-сайтів відповідно до ПКТ 32 повинні класифікуватися залежно від мети їх створення:

- для реклами – визнаються витратами в періоді, в якому були здійснені;
- для електронної комерції – капіталізуються;
- інші – в залежності від етапу:
 - планування – визнаються витратами;
 - розроблення інфраструктури, графічний дизайн та розроблення змісту – капіталізуються;
 - підтримка та експлуатація – визнаються витратами.

Необхідно: виключити зі складу нематеріальних активів ті, що не відповідають визнанню за ПСБО 8 «Нематеріальні активи»

Завдання 4.24. Для самостійної роботи. Виключення активів зі складу нематеріальних активів (ПСБО 8 «Нематеріальні активи»)

Вихідні дані: кілька років тому компанія «С» приступила до проекту розробок (дослідно-конструкторських робіт), спрямованих на модернізацію і удосконалення майбутніх виробничих процесів. До 1.01.2014 р. в звіт про сукупні доходи компанії були включені витрати на цей проект у розмірі 680000 грн.

Витрати, понесені компанією в кожному місяці 2010 р., склали, грн:

<i>з січня по серпень включно</i>	<i>200000</i>
<i>з вересня по грудень включно</i>	<i>250000</i>

Протягом 2014 р. проект розвивався, а 1.07.2014 р. було прийнято рішення про те, що він підходить для впровадження за своїми технічними характеристиками і є комерційно життєздатним. Передбачається, що проект здатний зберігати компанії 1000000 грн на рік протягом, як мінімум, п'яти років, починаючи з 1.07.2015 р.

Асистент бухгалтера списав витрати, понесені в попередні роки, включивши їх в сукупні доходи за рік, що закінчився 31.12.2014 р., стверджуючи, що це було помилкою попереднього періоду.

Необхідно: прокоментувати дії асистента. Чи згодні Ви із запропонованим порядком обліку заздалегідь списаних витрат?

Запитання до теми 4. Сфера застосування ПСБУ 28 «Зменшення корисності активів»

1 Яку мету переслідує МСБО 36 «Знецінення активів»? На які активи не розповсюджується положення цього стандарту?

2 Що таке знецінення активу? Як визначають збиток від знецінення активу?

3 Як часто слід аналізувати наявність ознак можливого знецінення активу?

4 Які чинники потрібно, як мінімум, розглядати в процесі виявлення ознак можливого знецінення активу?

5 Що таке відшкодовувана сума активу? Як її визначають?

6 Що таке вартість використання активу? Які елементи слід розглядати в процесі її визначення?

7 Що є основою для оцінки майбутніх грошових потоків, очікуваних від активу?

8 Яку ставку дисконту використовують для визначення дисконтованої величини майбутніх грошових потоків, очікуваних від активу?

9 Який порядок визнання збитку від знецінення активу?

10 Як визначають і визнають збиток від знецінення одиниці, що генерує грошові потоки?

11 Як часто слід аналізувати наявність ознак того, що визнаного раніше збитку від знецінення активу більше не існує або він знизився? Які чинники при цьому слід брати до уваги?

12 Як слід відбивати в обліку і звітності зниження або відсутність раніше визнаного збитку від знецінення активу або одиниці, що генерує грошові потоки?

13 Яку інформацію і в якому розрізі слід розкривати відносно знецінення активів або одиниць, що генерують грошові потоки?

Завдання 4.25. Сфера застосування ПСБУ 28 «Зменшення корисності активів».

Необхідно: на які з поданих активів поширюється ПСБО 28? Якщо застосування ПСБО 28 залежить від оцінки активу,

пояснити, яка оцінка вимагає застосовувати цей стандарт (таблиця 4.25.1).

Таблиця 4.25.1 – Вихідні дані

Активи	Так	Ні	Залежить від оцінки активу
Основні засоби			
Нематеріальні активи			
Запаси			
Відстрочені податкові активи			
Біологічні активи			
Інвестиційна нерухомість			
Непоточні активи, призначені для продажу			
Інвестиції в дочірні підприємства			
Фінансові активи, що враховуються відповідно до МСБО 39			
Активи, що виникають з контрактів на будівництво			
Активи, пов'язані з винагородою працівників			
Інвестиції в асоційовані підприємства			
Інвестиції в спільні підприємства			
Відстрочені витрати на залучення нових страхувальників			

Завдання 4.26. Джерела інформації для оцінки можливого знецінення активу

Необхідно: вказати, до якого джерела відноситься подана нижче інформація. Якщо ж інформація не характеризує можливе знецінення активу, поставте прочерки в обох графах.

Таблиця 4.26.1 – Вихідні дані

Інформація	Джерело інформації	
	Зовнішній	Внутрішній
Старіння або фізичне ушкодження активу		
Істотні зміни в процесі експлуатації активу		
Істотне падіння ринкової вартості активу		
Істотні зміни (технології, ринку, економіки, законодавства)		
Відсоткові ставки або інші чинники, що впливають на ставку дисконту, використовувану при розрахунку вартості використання активу		
Простий активу		
Плани щодо припинення (чи реструктуризації) виробничої діяльності		
Плани щодо вибуття активу найближчим часом		
Перегляд терміну корисної служби активу – з необмеженого на обмежений		
Факти, що свідчать про те, що поточні або майбутні економічні результати використання активу гірші, ніж передбачалося		
Грошові кошти, необхідні для придбання активу або його експлуатації і обслуговування, суттєво перевищують раніше передбачені бюджетом		
Чисті потоки грошових коштів істотно нижчі, ніж закладені в бюджеті		
Прогнозується чистий відтік грошових коштів протягом усього терміну корисної служби активу		
Балансова вартість чистих активів компанії перевищує її ринкову вартість		

Завдання 4.27. Прогнозування грошових потоків від активу

Вихідні дані: продукт «Ж» виробляється на спеціалізованому устаткуванні, балансова вартість якого в 12.2004 р. тестується на предмет можливого знецінення. Для визначення вартості використання необхідно виробити розрахунок чистих грошових надходжень від продажів продукту «Ж».

Є такі дані за 2004 р. щодо продукту «Ж» (у грошових одиницях за 1 шт.):

ціна	- 60;
витрата матеріалів	- 25;
заробітна плата	- 20;
амортизація	- 6;
витрати на упаковку	- 2;
прибуток	- 7.

Необхідно: скласти прогноз чистих грошових надходжень від використання устаткування для виробництва продукту «Ж» на наступні п'ять років (2005-2009 рр.), якщо обсяг виробництва і продажу в 2004 р. склав 2000 шт. на рік і передбачається надалі щорічний приріст обсягів на 4 %.

Завдання 4.28. Прогнозування чистих грошових надходжень від активу

Вихідні дані: у грудні 2005 р. фахівці підприємства тестують на предмет можливого знецінення устаткування, що виробляє електромотори. Первинна вартість устаткування – 500 000 грош. од. (ліквідаційна вартість 15 000 грош. од.), корисний термін його експлуатації складає шість років; амортизаційні відрахування нараховуються прямолінійним методом з 1.01.2004 р. Середньорічний випуск електромоторів дорівнює 1200 шт. У 2007 р. передбачається провести плановий (середній) профілактичний ремонт, орієнтовні витрати на який оцінюються в 24 000 грош. од. (аналіз витрат на ремонт проведений на основі кошторисів на ремонт аналогічного устаткування). У кінці 2005 р. є така інформація про виручку і витрати на одиницю продукції :

ціна	- 120 грош. од.;
виробнича собівартість (без амортизаційних відрахувань)	– 80 грош. од.;
витрати на збут	- 4 грош. од.

Щорічний темп інфляції прогнозується на рівні 5 %, а середньорічний темп зростання виробництва у цій галузі промисловості – 3 %.

Необхідно: підготувати прогноз чистих грошових потоків на 2006-2009 рр. від використання і ліквідації устаткування, що виробляє електромотори.

Завдання 4.29. Розрахунок і списання збитку від знецінення активу

Вихідні дані: підприємство перевіряє у кінці 2005 р. устаткування на предмет можливого знецінення, оскільки в майбутні п'ять років очікується істотне скорочення обсягу продажу продукції, що виробляється на цьому устаткуванні. На кінець 2005 р. балансова (залишкова) вартість устаткування складає 100 500 грош. од.; первинна вартість – 140 000 грош. од. Справедлива вартість устаткування за вирахуванням витрат, пов'язаних з його вибуттям, дорівнює 80 000 грош. од. Для розрахунку вартості використання устаткування використані такі дані:

Період, р.	Виручка	Витрати (за вирахуванням амортизації)
2006	100 000	58 000
2007	85 300	50 300
2008	46 000	32 200
2009	20 700	16 500
2010	20 000	17 000
Разом	272 000	174 000

Для дисконтування грошових надходжень використовується ставка дисконту 10 %.

Необхідно:

- 1 Зробити розрахунок майбутніх дисконтованих чистих грошових надходжень.
- 2 Визначити відшкодовувану суму.
- 3 Визначити збиток від знецінення устаткування.

Відобразити збиток від знецінення активу в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Завдання 4.30. Перегляд балансової вартості обладнання в разі скорочення строку корисного використання і зменшення корисності (ПСБО 28 «Зменшення корисності активів»)

Вихідні дані: корпорація придбала обладнання для виробництва лазерних дисків 12.01.2013 р. на суму 2 000 000 грн. Термін корисного використання визначено у шість років, ліквідаційна вартість – 200 000 грн, а метод нарахування амортизації - прямолінійний. На кінець 2014 р. технічний прогрес у галузі став причиною значного зниження ринкової вартості аналогічного обладнання, тому оцінена ліквідаційна вартість є неприйнятною. Крім того, з цих же причин обладнання може використовуватися лише два роки. Сума відшкодування при скороченні строку корисного використання недоотримується і списується на «Втрати від зменшення корисності».

Необхідно: виконати корегування балансової вартості обладнання. Сума відшкодування, при скороченні строку корисного використання активу, недоотримується і списується на втрати від зменшення корисності.

- а) скорегуйте залишкову (балансову) вартість активу;
- б) визначте суму, яку підприємство встигне відшкодувати за час експлуатації (вартість при використанні);
- в) розрахуйте втрати від зменшення корисності.

Завдання 4.31. Перегляд вартості активу при зменшенні корисності (ПСБО 28 «Зменшення корисності активів»)

Вихідні дані: на кінець звітного періоду 2013 р. компанія перевіряє на зменшення корисності лінію з виробництва пластмасових пляшок для води. Первісна вартість лінії становить 800 000 грн, сума зносу, нарахованого за час експлуатації – 320 000 грн, а ліквідаційна вартість планується в сумі 7 000 грн. У 2012 р. планується провести поточний ремонт лінії, вартість якого оцінюється в 3 000 грн. Термін корисного використання лінії, що залишився, становить шість років.

Ціна реалізації однієї пляшки становить 1 грн. На наступні шість років бюджетом продажу передбачені такі їх обсяги

реалізації 2014 р. – 700000 шт., 2015 р. – 800000 шт., 2016 р. – 850000 шт., 2017 р. – 900000 шт., 2018 р. – 1050000 грн, 2019 – 1250000 грн. Індекс інфляції прогнозується на рівні 5 %. Для визначення теперішньої вартості компанія застосовує ставку дисконту на рівні середніх ставок за кредитами – 11 % річних.

Необхідно: розрахувати, згідно з П(С)БО 28, суму втрат від зменшення корисності (подається в примітках до фінансової звітності (форма № 5)).

На дату подання фінансових звітів компанія має оцінити наявність ознак, які свідчать про можливе зменшення корисності активів, які підпадають під дію ПСБО 28 «Грошові надходження» з обмеженим прогнозом на перші п'ять років, а в подальші роки визначаються на умовах п'ятого року прогнозування.

Ставка дисконту визначається із корегуванням на рівень інфляції. В році, коли запланований ремонт, потрібно зменшити загальні грошові надходження на суму ремонту. Якщо вартість ремонту в цінах 2015 р. – 3000 грн

Розрахунок виконати в таблиці 4.31.1.

Таблиця 4.31.1 – Визначення теперішньої вартості чистих грошових потоків

Рік	Майбутні чисті грошові потоки	Майбутні чисті грошові потоки з урахуванням індексу інфляції	Теперішня вартість майбутніх грошових потоків	Теперішня вартість майбутніх грошових потоків з урахуванням індексу інфляції	Балансова вартість активів	Втрати від зменшення корисності
2014	700000 (700000шт.х х1 грн)	735000 (700000 х х105 %)	662170 (735000 х х0,90090)	630630 (662170/ 1,05)		
2015						
2016						
2017						
2018						
2019						
2020						
Разом						

Сфера застосування ПСБУ 27 «Необоротні активи, які утримуються для продажу, і діяльність, що припиняється»

Запитання до лекційного матеріалу

- 1 Яка сфера застосування ПСБУ 27? На які активи він не поширюється?
- 2 Яким критеріям класифікації повинні відповідати активи, щоб їх можна було віднести до непоточних активів для продажу згідно з ПСБУ 27?
- 3 Чи слід класифікувати непоточні активи, від яких збираються позбавитися, як непоточні активи для продажу?
- 4 Якщо непоточний актив тимчасово виключений з використання, чи можна його віднести до активів для продажу згідно з ПСБУ 27?
- 5 Що таке «ліквідаційна група»?
- 6 Коли слід почати визнання непоточних активів як призначених для продажу? Коли належить припинити їх визнання в цій якості?
- 7 У якій оцінці слід відбивати непоточні активи для продажу у фінансовій звітності?
- 8 Чи слід проводити переоцінку непоточних активів для продажу? Якщо слід, то як відображають результат зміни їх вартості?
- 9 Якщо актив більше не входить до ліквідаційної групи для продажу, то як його слід оцінити?
- 10 Які особливості оцінки непоточних активів, якщо вони - частина одиниці, яка генерує грошові потоки?
- 11 Якщо суб'єкт господарювання виключає окремий актив з ліквідаційної групи, чи можна залишок оцінювати як групу активів для продажу або оцінці підлягає кожен актив окремо?
- 12 Чи амортизують непоточні активи для продажу?
- 13 Що таке припинена діяльність?
- 14 Яку інформацію про непоточні активи для продажу і припиненої діяльності слід розкривати у фінансовій звітності?

Завдання 4.32. Сфера застосування ПСБО 27 «Необоротні активи, які утримуються для продажу, і діяльність, що припиняється»

Необхідно: вибрати правильну відповідь та відмітити її значком "+".

На які активи не розповсюджується ПСБО 27 (таблиця 4.32.1)?

Таблиця 4.32.1 – Вихідні дані:

Вид активів	ПСБО 27 може використовуватися	ПСБО 27 не може використовуватися
1 Непоточні активи, призначені для використання		
2 Нематеріальні активи		
3 Біологічні активи		
4 Група біологічних активів		
5 Фінансові інструменти, що оцінюються за справедливою вартістю		
6 Інвестиційна нерухомість		
7 Непоточні активи, вартість яких буде компенсована грошовими коштами		
8 Активи програм компенсаційних виплат працівникам		
9 Відстрочені податкові активи		

Завдання 4.33. Класифікація непоточних активів для продажу

Необхідно: вибрати правильну відповідь і відмітити її значком "+".

Чи відповідають класифікаційним ознакам непоточних активів для продажу установлені ПСБО 27 активи (таблиця 4.33.1)?

Таблиця 4.33.1

	Так	Ні
1 Усі активи, куплені для продажу		
2 Усі активи в стані готовності до негайного продажу		
3 Група одиниць, які генерують грошові кошти, або одна одиниця, або її частина		
4 Непоточні активи, готові до негайного обміну на інші в операціях, що мають комерційну суть, з розробленим планом обміну		
5 Непоточні активи, що включають суми, які очікується компенсувати в строк менше 12 міс з дати балансу		
6 Непоточні активи, готові до негайного продажу, відносно якого є план продажу протягом одного року		

Завдання 4.34. Оцінка непоточних активів, що утримуються для продажу ПСБУ 27 «Необоротні активи, які утримуються для продажу, і діяльність, що припиняється»

Вихідні дані: первинна вартість устаткування – 2500 грн, переоцінена – 3800 грн, накопичений знос – 600 грн, витрати на продаж – 200 грн, справедлива вартість – 3500 грн, дисконтована вартість – 3467 грн.

Необхідно: здійснити оцінку устаткування, призначеного для продажу в таких ситуаціях:

а) продаж не є частиною процесу об'єднання бізнесу;
 б) продаж є частиною процесу об'єднання бізнесу;
 в) продаж не пов'язаний з об'єднанням бізнесу. Справедлива вартість – 3250 грн. Продаж буде здійснений протягом двох років. Прийнятна ставка – 10 %.

Завдання 4.35. Припинення визнання непоточних активів, утримуваних для продажу

Необхідно: вибрати правильну відповідь та відмітити її значком "+". Коли слід припинити визнання непоточних активів для продажу (таблиця 4.35.1)?

Таблиця 4.35.1

	Так	Ні
1 Після вибуття		
2 Коли не очікується економічної вигоди від використання активу		
3 Коли не очікується економічної вигоди від вибуття		
4 Коли змінений план продажу		
5 Коли не виконуються критерії визнання непоточних активів для продажу		

Завдання 4.36. Визначення припиненої діяльності (ПСБУ 27)

Необхідно: вибрати правильну відповідь і відмітити її значком "+". Чи можна віднести до припиненої діяльності таке:

Таблиця 4.36.1

	Так	Ні
1 Окремий сегмент бізнесу (потужності з виробництва автомобілів переводяться в іншу країну)		
2 Частина географічного сегмента бізнесу (закривається одна з фабрик)		
3 Сегмент, чистий дохід якого менше 10 % чистого доходу компанії		
4 Сегмент, активи якого менше 5 % підсумку балансу		
5 Продаж дочірнього підприємства, одного з підприємств групи, що виробляють садовий інвентар		
6. Зменшення обсягів виробництва (припинення виробництва продукту після завершення його життєвого циклу)		
7. Видалення частини асортименту у зв'язку із зменшенням попиту (припинення виробництва парфумів середнього цінового діапазону)		

Завдання 4.37. Момент визнання припиненої діяльності (ПСБУ 27)

Потрібно визначити для кожного сегмента, на яку дату слід визнати припинення діяльності (таблиця 4.37.1).

Таблиця 4.37.1

	Сегмент А	Сегмент Б
1 Укладення договору про продаж сегмента	26.12.04	04.07.05
2 Затвердження детального плану припинення	01.02.05	15.05.05
3 Оголошення про план припинення	01.03.05	01.06.05
4 Перша дата балансу після подій первинного розкриття	01.04.05	01.07.05
5 Остання дата балансу до дати первинного розкриття	01.01.05	01.04.05
6 Завершення плану припинення	31.12.05	

Завдання 4.38. Зменшення корисності ліквідаційної групи для продажу

Перед первинною класифікацією активів як утримуваних для продажу компанія переоцінила їх балансову вартість (таблиця 4.38.1).

Таблиця 4.38.1

	Балансова	Переоцінена
Гудвіл	1500	1500
Основні засоби	18 000	16 500
Запаси	5600	4800
Фінансові активи для продажу	2300	2000
Всього	27 400	24 800

Справедлива вартість ліквідаційної групи на момент класифікації склала 22 300 грош. од.

Необхідно: розрахувати балансову вартість активів ліквідаційної групи для продажу після розподілу збитку від зменшення корисності.

Завдання 4.39. Для самостійної роботи «Відображення необоротних активів, які утримуються для продажу» (ПСБО 27 «Необоротні активи, які утримуються для продажу, і діяльність, що припиняється»).

Вихідні дані: 3.10.2013 р. керівництвом підприємства після проведеної інвентаризації прийнято рішення про продаж двох вантажних автомобілів та баштового крана, які не використовуються, та заміну їх новими. Продаж планується 27.01.2014 р. та підписані протоколи про наміри з декількома потенційними покупцями.

Їх первісна вартість становить 20 000 тис. грн, зносу, нарахованого за час експлуатації – 10 000 тис. грн. За жовтень – грудень 2013 р. нараховано знос за транспортними засобами – 30 тис. грн.

Один з вантажних втомобілів був придбаний за рахунок короткострокового банківського кредиту, залишок якого на кінець року становив 200 тис. грн. Ціна продажу, узгоджена з покупцем, становить 1010 тис. грн.

Якщо **необоротні активи** (в основному – основні засоби, нематеріальні активи, фінансові інвестиції, дебіторська та кредиторська заборгованість) відповідають наведеним нижче критеріям, то вони повинні класифікуватися відповідно до ПСБО 27 як такі, що утримуються для продажу. Якщо:

- керівництвом розроблений план продажу;
- активи можуть бути реалізовані негайно;
- ведуться активні пошуки покупця;
- вірогідність продажу надзвичайно велика і буде здійснена протягом 12 міс з дати визнання активів такими, що утримуються для продажу;
- наявний активний ринок для таких активів і ціна продажу зіставна зі справедливою вартістю;

— кроки, які необхідно здійснити для завершення плану продажу, свідчать про незначну вірогідність того, що план буде суттєво змінено або анульовано.

Такі самі вимоги стосуються і групи, що ліквідується – групи активів (включаючи зобов'язання, що з ними асоціюються, які компанія має намір продати в одній операції).

Після визнання активів такими, що утримуються для продажу, необхідно здійснити їх оцінку за нижчою з двох – балансовою вартістю чи справедливою вартістю; здійснити перегляд на зменшення корисності; припинити нарахування амортизації; активи та зобов'язання, які з ними асоціюються, в балансі повинні бути показані окремо від інших необоротних або оборотних активів.

***Необхідно:** виконати розрахунок коригувань вартості активів, які утримуються для продажу.*

Запитання для контролю знань «Сфера застосування ПСБУ 32 «Інвестиційна нерухомість»

1 Яка сфера застосування МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»? Які питання, що стосуються інвестиційної нерухомості, не розглядаються в цьому стандарті?

2 Що таке інвестиційна нерухомість? Наведіть приклади.

3 Які об'єкти нерухомості не є інвестиційними? Наведіть приклади.

4 Дайте визначення терміну «нерухомість, займана власником».

5 У якому випадку інвестиційну нерухомість слід визнавати активом?

6 Як оцінюють інвестиційну нерухомість при первинному визнанні? Які витрати включають в первинну оцінку інвестиційної нерухомості?

7 Як слід оцінювати інвестиційну нерухомість після її визнання?

8 Що таке справедлива вартість інвестиційної нерухомості?

9 Коли дозволяється здійснювати перекласифікацію нерухомості? Наведіть приклади переведення до категорії інвестиційної нерухомості або переведення з цієї категорії.

10 Як оцінюють нерухомість у разі її перекласифікації? Наведіть приклади.

11 Коли слід припиняти визнання інвестиційної нерухомості як актив?

12 Як визначають фінансовий результат від вибуття інвестиційної нерухомості?

13 Яку загальну інформацію про інвестиційну нерухомість слід розкривати у фінансовій звітності?

14 Яку інформацію слід розкривати у разі оцінки інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю? За собівартістю?

Завдання 4.40. Сфера застосування ПСБО 27 «Необоротні активи, які утримуються для продажу, і діяльність, що припиняється»

Укажіть, на які із поданих нижче активів розповсюджується дія ПСБО 27

Таблиця 4.40.1

	Розповсюджуються положення ПСБО 27	
1 Біологічні активи, пов'язані з сільськогосподарською діяльністю		
2 Нерухомість, яку займає власник		
3 Нерухомість, призначена для продажу в ході звичайної господарської діяльності		
4 Об'єкти незавершеного будівництва, або ті, що знаходяться на стадії реконструкції, які передбачається в майбутньому використовувати як інвестиційну нерухомість		
5 Нерухомість, передана в оренду згідно з договором операційної оренди		
6 Права на користування надрами (корисних копалин, родовища нафти, природного газу та інших невідновлюваних природних ресурсів)		

Завдання 4.41. Перекласифікація нерухомості

Для кожної з наведених далі ситуацій (таблиця 4.41.1) укажіть обставини щодо зміни способу використання нерухомості:

Таблиця 4.41.1

Активи		Перекласифікація (основа)
зі складу	у склад	
Інвестиційної нерухомості	Нерухомості, зайнятої власником	
Інвестиційної нерухомості	Запасів	
Нерухомості, зайнятої власником	Інвестиційної нерухомості	
Запасів	Інвестиційної нерухомості	
Незавершеного будівництва	Інвестиційної нерухомості	

Завдання 4.42. Перекласифікація нерухомості

Підприємство враховує інвестиційну нерухомість за справедливою вартістю та переводить об'єкт із складу інвестиційної нерухомості в склад нерухомості, зайнятої власником. Балансова вартість об'єкта до переведення складала 13 млн грош. од., і він був дооцінений до 15 млн грош. од.

Потрібно відобразити в обліку операцію перекласифікації інвестиційної нерухомості.

Завдання 4.43. Перекласифікація нерухомості

Балансова вартість об'єкта нерухомості, який використовується для власних потреб, складає 20 млн грош. од. Об'єкт був переоцінений до 19 млн грош. од. з відображенням уцінки в складі витрат, а накопичена амортизація після переоцінки складала 4 млн грош. од. Потім об'єкт був переведений в склад інвестиційної нерухомості і зарахований за справедливою

вартістю — 23 млн грош. од. *Потрібно відобразити перекласифікацію об'єкта в бухгалтерському обліку.*

Завдання 4.44. Перекласифікація нерухомості

Підприємство враховує інвестиційну нерухомість за справедливою вартістю. Підприємство збудувало будівлю, призначену для передачі в оренду. Витрати на будівництво будівлі склали 10 млн грош. од. Справедлива вартість будівлі з врахуванням доходу від оренди склала 11,5 млн грош. од.

Потрібно відобразити в обліку операції, пов'язані з визнанням будівлі та передачею її в оренду.

Завдання 4.45. Перекласифікація нерухомості

Підприємство враховує об'єкт інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю та переводить об'єкт вартістю 10 млн грош. од. зі складу інвестиційної нерухомості в склад об'єктів, призначених для продажу.

Потрібно відобразити операцію перекласифікації нерухомості в бухгалтерському обліку.

Завдання 4.46. Розкриття інформації

Укажіть, яку інформацію потрібно розкривати про інвестиційну нерухомість, яку підприємство обліковує за фактичною собівартістю (таблиці 4.46.1).

Таблиця 4.46.1

Інформація	Підлягає обов'язковому розкриттю згідно з ПСБО	
	2	3
1		
1 Методи, що використовуються для нарахування амортизації		
2 Терміни корисної служби, що застосовуються, або норми амортизації		

Продовження таблиці 4.46.1

1	2	3
3 Валова балансова вартість і накопичена амортизація (в сукупності з накопиченими збитками від знецінення) на початок та кінець періоду		
4 Узгодження балансової вартості на початок та кінець періоду		
5 Справедлива вартість		

Завдання 4.47. Розкриття інформації про інвестиційну нерухомість

Підприємство виготовляє товари народного споживання. Подана нижче інформація відноситься до нерухомості, якою володіє підприємство (таблиця 4.47.1), грош. од.

Таблиця 4.47.1

1 Земля	1800000
2 Будівля, яка знаходиться на даній земельній ділянці (придбано 30 червня 2005 р.)	3200000
3 Внесені зміни з метою збільшення можливостей площі, що здається в оренду	600000
4 Ремонт та технічне обслуговування нерухомості протягом року	150000
5 Сума орендної плати, отримана за рік	460000

Близько 8 % площі будівлі використовується як головна адміністративна будівля підприємства. Частина будівлі, що залишається вільною, здається в операційну оренду. Підприємство надає орендаторам послуги із гарантування безпеки.

Інвестиційна нерухомість оцінюється підприємством за справедливою вартістю. На 31.12.2005 р., згідно із заключенням професійного оцінювача, справедлива вартість нерухомості підприємства склала 6 000 000 грош. од.

Потрібно надати розкриття інформації про інвестиційну нерухомість підприємства в його фінансовій звітності.

Завдання 4.48. Перекласифікація основних засобів в інвестиційну нерухомість (ПСБО 32 «Інвестиційна нерухомість»).

Вихідні дані: 2.01.2014 р. підприємством передана в оренду будівля під офіс, яка тимчасово не використовується, із загальної суми групи основних засобів 757 068,9 тис. грн (форма № 5). Її первісна вартість на кінець звітного періоду становить 36353 тис. грн, сума зносу, нарахованого за час експлуатації – 11076 тис. грн. За рік було нараховано знос даного об'єкта в сумі 2191 тис. грн. Протягом 2014 р. проведена та відображена в обліку її дооцінка – первісної вартості 398 тис. грн, суми зносу – 121 тис. грн.

Необхідно: виконати коригування балансової вартості основних засобів з виділенням групи інвестиційної нерухомості станом на кінець минулого звітного періоду:

а) якщо інвестиційна нерухомість оцінюється за *першою моделлю – справедливою вартістю*, то на кожну звітну дату необхідно провести переоцінку балансової вартості до справедливої. Результат переоцінки повинен бути включений до прибутків та збитків поточного періоду;

- 1) виконайте переоцінку об'єкта;
- 2) відсторнуйте суму зносу з 1.01. 2014 р.;
- 3) відсторнуйте суму переоцінки;
- 4) визначте вартість інвестиційної нерухомості у таблиці 4.48.1.

Таблиця 4.48.1 – Визначення вартості, що відноситься до інвестиційної нерухомості

	На кінець періоду за П(С)БО	На кінець періоду до переоцінки	На кінець періоду за вирахуванням зносу	Перекласифікація в інвестиційну нерухомість
1	2	3	4	5
Первісна вартість				
Сума зносу, нарахованого за час експлуатації				
Залишкова вартість				

- 5) скорегуйте фінансовий результат;
- б) якщо ж інвестиційна нерухомість оцінюється *за собівартістю (за другою моделлю)*, то її необхідно відображати відповідно до МСБО 16 "Основні засоби амортизованої собівартості, тобто за первісною за вирахуванням накопиченого зносу витрат від зменшення корисності.

Сфера застосування ПСБУ 31 «Фінансові витрати»

Завдання 4.49. Визначення витрат на позики, що підлягають капіталізації (ПСБО 31 «Фінансові витрати»).

Вихідні дані: для будівництва будівлі офісу компанією, яке почалося 1.01.2010 р., а закінчено 30.06.2014 р., була отримана позика під 8 % річних в таких розмірах: 3.01 – 1 000 тис. грн; 31.03 – 2 000 тис. грн; 30.09 – 2 000 тис. грн.

Якщо кошти позичаються спеціально з метою отримання кваліфікованого активу, то капіталізуються фактичні витрати на позики, понесені протягом певного періоду, за вирахуванням будь-якого інвестиційного прибутку, отриманого тимчасового інвестування позичених коштів.

***Необхідно:** визначити суму фінансових витрат, що підлягає капіталізації до вартості активу. Для розрахунку використовуйте методичку середньозваженої вартості.*

Завдання 4.50. Для самостійної роботи «Визначення витрат на позики, що підлягають капіталізації» (ПСБО 31 «Фінансові витрати»).

Вихідні дані: протягом 2013 р. підприємство продовжувало будівництво нового цеху, загальна сума витрат становила 19457, 5 тис. грн.

Витрати, які безпосередньо відносяться до придбання, будівництва або виробництва кваліфікаційного активу, капіталізуються, як частина собівартості цього активу.

1 Для будівництва будівлі офісу компанією, яке почалося 1.01.2012 р., а закінчено 30.06.2013 р. була отримана позика під 9 % річних.

2 Для фінансування будівництва 1.01.2013 р. була отримана позика в сумі 6000 тис. грн із сплатою 10 % річних. На початок будівництва до 1.04.2013 кошти були інвестовані в облігації компанії, які передбачали сплату відсотків з розрахунку 8 % річних, 1.04.2013 була сплачена оренда землі і вартість проекту земельно-будівельних робіт – 600 тис. грн, а також підрядчикові 1.07.2013 – 7 500 тис. грн, 1.09.2013 – 4 200,7 тис. грн, 1.11.2013 – 4 035 тис. грн.

Окрім перерахованих, компанія має також такі зобов'язання:

- випущені облігації в сумі 26532,1 тис. грн строком на три роки із сплатою 11 % річних;

- заборгованість за короткостроковими векселями до сплати в сумі 632757,2 тис. грн сплатою 10 % річних;

- заборгованість за короткостроковими позиками в сумі 69242,5 тис. грн, яка передбачає сплату 12 % річних.

Якщо для отримання кваліфікованого активу використовуються різні джерела фінансування, то капіталізуються витрати на позики, визначені за допомогою норми капіталізації за вирахуванням будь-якого інвестиційного прибутку.

Сума витрат на позики, капіталізована протягом періоду не повинна перевищувати фактичну суму витрат на позики протягом цього періоду

Необхідно: виконати розрахунок суми фінансових витрат, що підлягає капіталізації до первинної вартості активу, в такій послідовності:

- а) середньозважена вартість кваліфікованого активу;
- б) загальна сума витрат на позику ;
- в) норма капіталізації витрат на позики ;
- г) витрати на позики, які можуть бути капіталізовані ;
- д) сума інвестиційного прибутку;
- е) фактична сума витрат на позики поточного періоду ;
- ж) витрати на позики, які будуть капіталізовані.

Література [1, 3, 5, 6, 7, 8, 10].

ТЕМА 5. Методичні складові облікової політики щодо оборотних активів та поточних витрат

Після вивчення теми 5 Ви повинні знати:

- *правила облікової політики для моменту визнання запасів і витрат* в бухгалтерському обліку;
- *ознаки класифікації запасів і витрат*, розуміння їх змісту для правильного подання у фінансовій звітності;
- *методи оцінки запасів і витрат для* оприбуткування і в разі зміни вартості активу на дату складання фінансової звітності;
- порядок розкриття у обліковій політиці складових балансової вартості *запасів і витрат та* факторів, що впливають на вартість *запасів і витрат*.

Складові облікової політики за вимогами ПСБУ 9 «Запаси».
--

Питання до теми 5

- 1 Дайте визначення запасів.
- 2 Як запаси підприємства класифікуються в бухгалтерському обліку?
- 3 Чим виробничі запаси відрізняються від МШП?
- 4 Які умови визнання запасів у бухгалтерському обліку?
- 5 Назвіть методи оцінки запасів.
- 6 Що таке чиста вартість реалізації запасів?
- 7 Перерахуйте можливі шляхи надходження запасів на підприємство.
- 8 Що являють собою транспортно-заготівельні витрати та як здійснюється їх облік?
- 9 Які витрати включаються до собівартості придбаних запасів?
- 10 Що являє собою собівартість запасів, одержаних як внесок до статутного капіталу підприємства?
- 11 Як визначається вартість одержаних безкоштовно запасів?
- 12 Які існують методи розподілу та обліку транспортно-заготівельних витрат, пов'язаних із придбанням запасів?
- 13 Наведіть приклади обміну подібними та неподібними запасами.

14 Як визначити вартість придбаних запасів при обміні неподібними активами?

15 Як визначається дохід при обміні неподібними запасами?

16 За якою вартістю оцінюються запаси після первісного визнання?

17 У яких випадках здійснюється переоцінка запасів?

18 Які існують системи обліку запасів та чим вони відрізняються?

19 При здійсненні яких операцій відбувається списання вартості виробничих запасів?

20 Які є методи оцінки вибуття запасів?

21 Який з методів оцінки вибуття запасів приводить до меншого розміру прибутку у випадку постійного спадання рівня цін?

22 Що таке незавершене виробництво?

23 У яких випадках вартість запасів підприємства відображається на позабалансовому рахунку?

24 Як розраховується сума відшкодувань винною особою при виявленні нестачі запасів?

25 До яких змін у балансі підприємства призведе безоплатне одержання запасів?

26 Як у балансі відобразиться операція зі списання непридатних для використання виробничих запасів?

27 Як визначається середній відсоток торговельної націнки на товари при їх обліку за цінами реалізації?

Завдання 5.1. Визнання та класифікація запасів

Вихідні дані: Інформація для аналізу:

1 Запаси, призначені для продажу в торговельній компанії.

2 Запаси виробничої компанії, призначені для використання.

3 Запаси, за якими вже почато процес виробництва.

4 Запаси виробничої компанії, ще не продані на кінець періоду.

5 Запаси, використані в будівництві будівлі (процес завершений).

6 Запаси, використані для упакування готової продукції на складі в поточному періоді.

7 Запаси, відвантажені покупцеві, за якими розрахунок ще не здійснений.

8 Запаси, відвантажені покупцеві, за якими розрахунок вже здійснений.

9 Запаси, заздалегідь сплачені постачальникові, але ще не доставлені.

10 Запаси на консигнації, що знаходяться на складі у іншої компанії.

11 Запаси іншої компанії, що знаходяться на консигнації.

12 Запаси, куплені для рекламних цілей, ще невикористані.

13 Запаси, що продаються в умовах, коли очікується висока міра повернень.

14 Запаси для використання, куплені на умовах Рів-місце вантаження, що знаходяться в дорозі на дату балансу.

15 Запаси для продажу, куплені на умовах Рів-місце призначення, що знаходяться в дорозі на дату балансу.

16 Запаси, продані на умовах Рів-місце вантаження, що знаходяться в дорозі на дату балансу.

17 Запаси, продані на умовах Рів-місце призначення, що знаходяться в дорозі на дату балансу.

18 Запаси, продані на виплат.

19 Запаси, продані покупцеві, за якими укладена угода про зворотний викуп.

Необхідно: здійснити аналіз нижченаведеної інформації і відповісти на питання:

1 Чи відносяться до запасів активи, подані нижче? Якщо так, то до якої групи?

2 Який момент первинного визнання запасів для кожної ситуації?

Завдання 5.2. Оцінка запасів при первинному визнанні (знижки)

Компанія 10.01 придбала запаси на умовах Рів-станція відправлення. Є такі відомості про цю угоду:

вартість запасів за прейскурантом	- 120 000 грош. од.;
доставка на станцію відправлення	- 600 грош. од.;
залізничний тариф	- 800 грош. од.;

доставка із станції призначення до складу покупця - 70
грош. од.

Продавцем надається знижка 10 % за купівлю такого великого обсягу. Крім того, може бути надана знижка 2 % за умови оплати рахунка протягом 10 днів. Для розрахунку з постачальником покупець брав кредит на 6 місяців в сумі 115 000 під 12 % річних.

Потрібно здійснити оцінку запасів у покупця при первинному визнанні при двох варіантах:

- 1) платіж здійснений 15.01;
- 2) платіж здійснений 25.01.

Завдання 5.3. Оцінка запасів при первинному визнанні (купівля з відстроченням платежу)

Компанія купує виробничі запаси. Вартість запасів, згідно з розцінками постачальника – 14 200 грош. од. за одиницю. Потреба – 80 од. Купівля оформляється на суму 1 420 000 грош. од. з річним відстроченням платежу.

Потрібно відобразити на рахунках надходження запасів.

Завдання 5.4. Оцінка вибуття: вибір формул собівартості запасів

Підприємство вирішує питання про вибір формул собівартості для оцінки вибуття запасів.

Порібно для кожної ситуації вибрати формулу собівартості, що відповідає цілям керівництва підприємства.

Ситуації для аналізу:

а) антикварний магазин, що здійснює торгівлю картинами і старовинними речами, має намір розраховувати рентабельність одиниці;

б) торговельна фірма в період гіперінфляції бажає показати найбільший прибуток у фінансовій звітності;

в) компанія планує здійснити велику позику, для її забезпечення банк вимагає ліквідну запоруку. Величина позики залежатиме від величини запоруки. Рішення прийматиметься на основі даних балансу.

г) завод, що виготовляє ювелірні вироби, піклуючись про збереження початкової сировини - золота, прагне отримати велике страхове відшкодування у разі крадіжки сировини.

Завдання 5.5. Підприємство «Астра» одержало від постачальника такі матеріали:

матеріали А – 500 кг вартістю 3600 грн (в т.ч. ПДВ);

матеріали Б – 450 кг вартістю 3240 грн (в т.ч. ПДВ);

матеріали В – 280 кг вартістю 2160 грн (в т.ч. ПДВ).

Загальна сума транспортно-заготівельних витрат становить 355,2 грн (в т.ч. ПДВ).

Необхідно:

а) визначити первісну вартість кожного виду матеріалів;

б) відобразити операції, пов'язані з їх придбанням, на рахунках бухгалтерського обліку двома методами:

1 ТЗВ включаються до собівартості придбаних матеріалів;

2 ТЗВ відображаються на окремому субрахунку загальною сумою;

в) визначити, якою буде сума залишку транспортно-заготівельних витрат на кінець звітного періоду, якщо протягом місяця у виробництво було відпущено 300 кг матеріалу А та 150 кг матеріалу В (залишків на початок звітного періоду на рахунках 201 «Сировина і матеріали» і 2019 «ТЗВ сировини та матеріалів» не було)? Яким бухгалтерським записом відобразиться таке списання матеріалів?

Завдання 5.6. Торговельне підприємство придбало товари вартістю 31200 грн (в т.ч. ПДВ). Торговельну націнку встановлено у розмірі 30 %. За звітний період реалізовано товарів на суму 32000 грн.

Необхідно:

а) визначити, якими будуть залишки на кінець звітного періоду на рахунках 282 «Товари в торгівлі» та 285 «Торгова націнка», якщо на початок періоду вони становили 16000 та 3840 грн відповідно;

б) відобразити операції з придбання та реалізації товарів на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 5.7. Підприємство придбало будівельні матеріали на суму 40800 грн (в т.ч. ПДВ). На дату складання балансу (31.03) чиста вартість реалізації будівельних матеріалів становила 32400 грн. 30.06 вона зросла до 33000 грн.

Необхідно:

- а) відобразити ці операції на рахунках бухгалтерського обліку;
- б) проаналізувати, як вони вплинуть на підсумок балансу.

Завдання 5.8. Підприємство А обміняло паливо на запасні частини підприємству Б. Балансова вартість переданого підприємством А палива становить 15000 грн, справедлива – 18600 грн (в т.ч. ПДВ). Балансова вартість переданих підприємством Б запасних частин становить 17000 грн, справедлива – 21600 грн (в т.ч. ПДВ). При обміні підприємство А доплатило підприємству Б 3000 грн.

Необхідно:

- а) відобразити операції обміну виробничими запасами на рахунках бухгалтерського обліку для підприємства А;
- б) відобразити операції обміну виробничими запасами на рахунках бухгалтерського обліку для підприємства Б;
- в) визначити фінансовий результат від проведеного обміну для підприємств А і Б.

Завдання 5.9. Інформацію про залишки виробничих запасів та їх рух протягом звітного періоду наведено у таблиці 5.9.1.

Таблиця 5.9.1

Дата	Кількість одиниць	Облікова вартість одиниці, грн
Залишок на 1.01	200	45
Придбано:		
2.01	100	46
8.01	50	50
26.01	250	42
Реалізовано:		
4.01	220	
12.01	60	
28.01	130	

Необхідно:

- а) визначити собівартість залишків виробничих запасів на кінець звітного періоду за методом ФІФО;
- б) визначити собівартість залишків запасів на кінець звітного періоду за методом середньозваженої собівартості.

Завдання 5.10. 29.12 на складі підприємства (неплатника ПДВ) виявлено нестачу готової продукції, собівартість якої становить 300 грн. З 05.01 винною особою визнано комірника. Індекс інфляції – 1,1.

Необхідно: визначити суму, що підлягає відшкодуванню комірником. Відобразити операції, пов'язані із виявленням нестачі та відшкодуванням підприємством завданих збитків, на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 5.11. Оцінка на дату балансу: визначення найменшої вартості

Ситуація 1

Запаси готової продукції на складі становлять 400 од., собівартість одиниці — 50 грош. од., ціна можливої реалізації — 70 грош. од. Для збуту цієї продукції потрібні затрати на транспортування та упаковку в розмірі 25 грош. од. на кожну одиницю продукції.

Потрібно здійснити оцінку готової продукції на дату балансу.

Ситуація 2

120 од. запасів незавершеного виробництва являють собою напівфабрикати, дійсні для реалізації на сторону, реалізація напівфабрикатів може здійснюватися із цеху і не потребує затрат на продаж. Собівартість одиниці — 15 грош. од., ціна продажу напівфабрикату — 17 грош. од.

Затрати на повне доопрацювання незавершеного виробництва до готової продукції складають 7 грош. од., а ціна реалізації готового продукту — 27 грош. од., при цьому потрібні затрати на збут в розмірі 2 грош. од.

Потрібно здійснити оцінку незавершеного виробництва на дату балансу.

Ситуація 3

Торговельна фірма на кінець періоду мала 150 од. товару "Б" купівельною вартістю 300 грош. од. за штуку. Ціна реалізації штуки — 400 грош. од. В результаті аварії опалювальної системи складу потрібна додаткова передпродажна підготовка товару. Витрати на неї складуть 90 грош. од. за штуку, і тоді ціну продажу прийдеться підняти до 450 грош. од.; крім того, потребується додаткова реклама в розмірі 70 грош. од. за штуку.

Потрібно здійснити оцінку товарів на дату балансу.

Завдання 5.12. Оцінка на дату балансу: відображення переоцінки

Минулого року компанія закупила для перепродажу 450 од. запасів по 70 грош. од. В кінці минулого року ціна знизилась до 60 грош. од. Жодної одиниці не вдалось продати. В поточному році ціна піднялась до 75 грош. од.

Потрібно відобразити на рахунках зміни оцінки запасів на кінець минулого та поточного року.

Завдання 5.13. Оцінка на дату балансу: визначення чистої вартості продажу запасів

Потрібно для кожної ситуації відповісти на запитання.

Ситуація 1

Для виробництва своєї продукції підприємство використовує сировину. Купівельна вартість одиниці сировини — 45 грош. од. На дату балансу ринкова ціна сировини впала до 37 грош. од. Чи потрібно уцінювати сировину, якщо:

- а) продукція продається з прибутком?
- б) ціна виробничої продукції падає через зміну попиту?

Ситуація 2

На складі компанії є 270 барелів нафти купівельною вартістю 40 грош. од. за барель. На дату балансу ринкова ціна нафти впала і досягла 30 грош. од. за барель. Яка уцінка запасів та вартість на дату балансу, якщо (далі перераховані не пов'язані між собою ситуації):

- а) немає заключених договорів на продаж;
- б) перед затвердженням фінансового звіту ціна знизилась до 35 грош. од. за барель; нафта залишається непроданою;
- в) заключений договір на продаж нафти за ціною 38,5 грош. од.;

г) заключений договір на продаж 170 барелей нафти за ціною 38,5 грош. од.

Ситуація 3

Компанія займається перепродажем автомобілів. На дату балансу нараховується 40 од. купівельною вартістю 6000 грош. од. Згідно із знов уведеним законом, на кожному автомобілі повинні бути встановлені фільтри для вихлопних газів. Це потребує додаткових затрат в сумі 2200 грош. од. на кожен одиницю запасів. Ціна продажу залишиться на рівні 7500 грош. од. Який збиток від знецінення запасів та вартість залишку?

<p><i>Складові облікової політики за вимогами ПСБУ 16</i> «Витрати»</p>
--

1 Як класифікуються витрати за відношенням до виробничої собівартості?

2 Яка відмінність між прямими і непрямими витратами?

3 Назвіть приклади постійних і змінних витрат.

4 Як розподіляються постійні виробничі витрати?

5 Що таке «нормальна потужність»?

6 Які витрати включаються до виробничої собівартості продукції?

7 Які витрати включаються до складу загальновиробничих?

8 Який порядок розподілу загальновиробничих витрат відповідно до П(С)БО 16 «Витрати»?

9 На яких бухгалтерських рахунках ведеться облік виробничих витрат?

10 Про що свідчить дебетове сальдо рахунка 23 на кінець звітного періоду?

11 Які можливі причини виникнення внутрішнього браку?

12 Якими записами відображаються в обліку операції виправлення внутрішнього браку?

13 Що таке калькулювання?

14 Які є методи калькулювання?

15 Які особливості застосування позамовного і попроцесного методів калькулювання?

16 Що таке «еквівалентна одиниця готової продукції»?

17 Які є види готової продукції?

18 В чому полягає відмінність між основною, побічною і супутньою продукцією?

19 За якими методами може оцінюватись побічна продукція?

Завдання 5.14. Є такі дані про витрати підприємства за звітний період, грн

Придбання сировини (без ПДВ)	500000
Витрати на доставку сировини (без ПДВ)	20000
Прямі витрати на заробітну плату та нарахування	700000
Непрямі витрати на заробітну плату виробничого персоналу та нарахування	300000
Витрати на збут	550000
Адміністративні витрати	650000
Витрати на обслуговування виробничого обладнання	200000
Інші загальновиробничі витрати	100000

Дані про запаси:

Рахунок	На початок	На кінець
Сировина	140000	150000
Незавершене виробництво	45000	65000
Готова продукція	350000	560000

Фактична потужність підприємства відповідає нормальній.

Необхідно:

- обчислити собівартість готової та реалізованої продукції;
- відобразити витрати та собівартість продукції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 5.15. Комірником підприємства виявлено на складі браковану продукцію, фактична собівартість якої 1200 грн. За розпорядженням керівника її передано у цех для виправлення браку.

Витрати, пов'язані із виправленням внутрішнього браку: матеріали – 250 грн, нарахована заробітна плата робітникам – 200 грн; нарахування на заробітну плату – 70 грн.

Після виправлення браку продукцію оприбутковано на склад. Необхідно визначити собівартість продукції та відобразити операції з виправлення браку в обліку.

Завдання 5.16. Є така інформація про продукцію, що пройшла обробку на дільниці очистки виробничого підприємства:

Показник	Кількість одиниць	Ступінь завершеності (за всіма статтями)
Початкові залишки незавершеного виробництва, од.	15000	25%
К-ть одиниць, запущених у виробництво	100000	
К-ть одиниць завершених і переданих	90000	
Кінцеві залишки незавершеного виробництва, од.	25000	40%

Визначити кількість еквівалентних одиниць продукції за місяць за умови, що компанія використовує метод ФІФО.

Завдання 5.17. Компанія виготовляє один вид продукції, на виробництво одиниці якої, згідно з нормою, потрібно 3 кв.м матеріалів вартістю 10 грн за 1 кв.м. Упродовж звітнього періоду було виготовлено та реалізовано 1000 од. продукції, а фактичні матеріальні витрати становили 2100 кв.м по 10,2 грн за кв.м. Обчислити відхилення матеріальних витрат за рахунок економії їх використання, відобразити це відхилення на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 5.18

Необхідно

а) охарактеризувати існуючі методи визначення взаємозв'язку витрат і їх фактора (постійної та змінної часток витрат);

б) визначити значення таких розрахунків і можливості їх практичного застосування.

Завдання 5.19

На підставі вихідних даних за підприємством «Базис» визначити взаємозв'язок витрат з їх фактором, для чого визначити функцію витрат. Розрахунки здійснити всіма відомими методами.

Проаналізувати отримані результати і прийняти рішення стосовно вибору для підприємства методу розрахунків. Відповідь обґрунтувати (таблиця 5.19.1).

Таблиця 5.19.1 – Вихідні дані

<i>Варіант 1</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати на утримання та експлуатацію обладнання, тис. грн	1350	1420	1390	1450	1530	1500	1470	1440	1500	1510	1480	1480
Час роботи обладнання, маш. год	56	58	57	60	65	63	59	55	58	62	57	61
<i>Варіант 2</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Загальновиробничі витрати, тис. грн	575	605	595	630	640	610	625	635	570	610	560	635
Обсяг виробництва, тис. шт.	100	110	105	115	120	110	115	125	100	110	95	125
<i>Варіант 3</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати на збут, тис. грн	410	400	405	420	435	460	475	450	440	415	430	425
Обсяг реалізації, млн шт.	140	135	145	160	175	200	210	195	185	170	180	165
<i>Варіант 4</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Адміністративні витрати, тис. грн	710	700	715	705	725	730	745	720	735	710	705	725
Обсяг виробництва, млн грн	150	130	165	140	175	180	200	185	190	165	155	180

Продовження таблиці 5.19.1

<i>Варіант 5</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати на ремонт устаткування, грн	440	450	455	435	455	470	445	435	465	460	470	455
Час роботи устаткування, маш. год	15	16	16	14	17	18	15	14	17	17	18	16
<i>Варіант 6</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати на рекламу, грн	115	115	114	113	113	114	113	114	115	116	114	114
Обсяг реалізації, млн грн	710	725	700	655	670	685	675	695	715	730	680	705
<i>Варіант 7</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати на утримання складів, грн	605	600	595	615	610	600	590	595	600	610	605	620
Обсяг виробництва, млн грн	170	165	155	175	170	165	155	155	160	170	165	175
<i>Варіант 8</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати на електроенергію, тис. грн	520	525	520	515	510	515	510	520	525	525	530	525
Обсяг виробництва, млн грн	135	130	140	135	130	140	130	135	145	140	155	140
<i>Варіант 9</i>												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати відділу маркетингу, тис. грн	1340	1300	1325	1335	1340	1345	1355	1340	1345	1335	1340	1345
Обсяг реалізації, млн шт.	750	700	680	735	765	775	800	750	765	760	750	770

Продовження таблиці 5.19.1

Варіант 10												
Показник	Місяць року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати на охорону праці, грн	1115	1110	1105	1115	1120	1105	1110	1100	1105	1115	1110	1115
Обсяг виробництва, млн грн	740	720	715	735	750	720	725	710	715	730	720	725

Методичні вказівки до виконання завдання 5.19

Необхідність визначення функції витрат, а також розподілу витрат підприємства на постійну та змінну частки безперечна. Однак безперечна і складність такого розподілу. Під час визначення постійної частки затрат важливо:

- щоб вона була правильно виокремлена;
- забезпечувалась можливість розподілу за статтями;
- методика розрахунків була достатньо надійною і практично прийнятна.

Приклад. У таблиці 5.19.2 подано час роботи обладнання і витрати на утримання та експлуатацію обладнання ВАТ «Олімп» помісячно за 200X р. Визначимо функцію витрат різними методами.

Як відомо, лінія затрат за наявності постійних і змінних затрат є рівнянням першого ступеня

$$y = a + \mathbf{v} x ,$$

де x — фактор затрат (час роботи устаткування);

y — загальний розмір затрат (затрати на утримання і ремонт устаткування);

a — постійна частка затрат;

\mathbf{v} — змінні затрати на одиницю фактора.

Таблиця 5.19.2 – Динаміка зміни витрат на утримання й експлуатацію устаткування та час роботи устаткування за ВАТ «Олімп» за 200X р.

Місяць	Час роботи устаткування, тис. маш. год	Затрати на утримання й експлуатацію устаткування, тис. грн
Січень	34	640
Лютий	30	620
Березень	34	620
Квітень	39	590
Травень	42	500
Червень	32	530
Липень	26	500
Серпень	26	500
Вересень	31	530
Жовтень	35	550
Листопад	43	580
Грудень	48	680
Всього	420	6840

Розглянемо методи, які застосовуються на практиці, на прикладі розподілу затрат на утримання й експлуатацію устаткування залежно від часу його роботи.

За методом вищої та нижчої точки з усієї сукупності даних вибирають два періоди з найбільшим та найменшим часом роботи устаткування (таблиця 5.19.3). У процесі вибору цих двох періодів необхідно звернути увагу на те, щоб у число відібраних періодів не були включені випадкові дані.

Таблиця 5.19.3 – Параметри найвищої та найнижчої точки

Показники	Час роботи устаткування, тис. маш. год	Затрати на утримання й експлуатацію устаткування, тис. грн
Найвищий рівень	48	680
Найнижчий рівень	26	500
Різниця у рівнях	22	180

На підставі наведених даних можна визначити ставку змінних затрат на одну годину роботи устаткування ($180 : 22 = 8,18$):

$$a = 500 - 8 \cdot 26 = 287,32.$$

Таким чином, рівняння затрат у нашому прикладі буде мати такий вигляд:

$$y = 287,32 + 8,18x.$$

Наведені розрахунки можна подати графічно. В цьому разі на графіку по горизонталі відкладають час роботи устаткування в машино-годинах, а по вертикалі — затрати на утримання й експлуатацію устаткування. Після цього на графік наносять найвищу та найнижчу точки і проводять через них пряму затрат. Точка перетину прямої з віссю ординат для нульового обсягу виробництва показує розмір постійних затрат (287,32 тис. грн).

Наведена методика розрахунків є доволі простою, проте надійність цього методу цілком залежить від вибору точок. Включення до розрахунку однієї чи двох випадкових точок може призвести до помилкових висновків (таблиця 5.19.4).

Таблиця 5.19.4 – Допоміжні розрахунки для визначення коефіцієнтів рівняння затрат за способом найменших квадратів

Період	Час роботи устаткування	Відхилення від середнього часу	Затрати на утримання та експлуатацію устаткування	Відхилення від середніх затрат	Квадрат відхилень від середнього часу	Добуток відхилень
1	2	3	4	5	6	7
I	34	-1	640	+70	1	-70
II	30	-5	620	+50	25	-250
III	34	-1	620	+50	1	-50
IV	39	+4	590	+20	16	+80
V	42	+7	500	-70	49	-490
VI	32	-3	530	-40	9	+120
VII	26	-9	500	-70	81	+630
VIII	26	-9	500	-70	81	+630
IX	31	-4	530	-40	16	+160
X	35	—	550	-20	—	—
XI	43	+8	580	+10	64	+80
XII	48	+13	680	+110	169	+1430
Разом	420	—	6840	—	512	+2270

Статистичний метод кореляції (метод візуального пристосування) базується на використанні кореляційної залежності, хоча коефіцієнти кореляції не розраховуються. Як і у попередньому методі, будується графік. Характерною особливістю цього методу є використання всієї сукупності даних.

Також на горизонтальну вісь наносять значення часу роботи устаткування, а на вертикальну — значення затрат на його утримання й експлуатацію. Після того, як усі значення даних нанесені на графік, проводиться лінія, яка виражає поведінку затрат. Точка перетину прямої з віссю ординат відображає розмір постійних затрат за всіх значень часу роботи устаткування (440 тис. грн). Далі неважко визначити і ставку змінних затрат.

1 Постійні затрати за рік становитимуть $440 \text{ тис. грн} \times 12 \text{ міс.} = 5280 \text{ тис. грн.}$

2 Змінні затрати в загальній сумі затрат за рік будуть дорівнювати $6840 - 5280 = 1560 \text{ тис. грн.}$

3 Ставка змінних затрат на 1 маш. год роботи устаткування становитиме $1560 \text{ тис. грн} : 420 \text{ тис. маш. год} = 3,7 \text{ грн.}$

Отже, рівняння величини витрат на утримання та експлуатацію устаткування буде таким:

$$y = 440 + 3,7 x.$$

Однак необхідно зазначити, що і цей метод недостатньо досконалий, оскільки лінія затрат проводиться візуально і помилки за такого підходу можуть бути суттєвими.

Метод найменших квадратів застосовується для визначення коефіцієнтів "а" і "в" у рівнянні лінії затрат $y = a + b x$. Відомо, що цей метод дає можливість розрахувати величину коефіцієнтів так, що квадрат відстаней від усіх точок досліджуваної сукупності до теоретичної лінії регресії є найменшим.

Поділивши загальний час роботи устаткування за рік на 12, отримаємо середньомісячний час роботи устаткування, який дорівнюватиме $420 : 12 = 35 \text{ маш. год.}$ Аналогічно за даними підсумку за графіком затрат на утримання й експлуатацію устаткування визначаємо і середньомісячний розмір затрат на утримання й експлуатацію устаткування: $6840 \text{ тис.} : 12 = 570 \text{ тис. грн.}$ Потім за кожний місяць розраховуються розмір відхилень від середнього

часу роботи устаткування та середніх затрат, квадрат відхилень від середнього часу роботи устаткування і добуток відхилень.

Отримані дані дають змогу визначити ставку змінних затрат на утримання й експлуатацію устаткування за певною формулою.

Змінна величина затрат на утримання й експлуатацію устаткування в розрахунку на середньомісячний час роботи устаткування становитиме: $4,4 \times 35 \text{ тис.} = 154 \text{ тис. грн.}$

Таким чином, постійна частка затрат дорівнюватиме: $570 \text{ тис.} - 154 \text{ тис.} = 416 \text{ тис. грн.}$

Таблиця 5.19.5 – Допоміжні розрахунки для визначення коефіцієнтів рівняння затрат за спрощеним методом найменших квадратів

Період	Час роботи устаткування, маш. год, X	Затрати на утримання й експлуатацію устаткування, у	X ⁱ	X • Y
I	34	640	1 156	21 760
II	30	620	900	18 600
III	34	620	115	21 080
IV	39	590	1 521	23 010
V	42	500	1 764	21 000
VI	32	530	1 024	16 960
VII	26	500	676	13 000
VIII	26	500	676	13 000
IX	31	530	961	16 430
X	35	550	1 225	19 250
XI	43	580	1 849	24 940
XII	48	680	2 304	32 640
Разом	420	6840	15 212	241 670

Відповідно, затрати на утримання й експлуатацію устаткування в аналітичній формі можна подати у вигляді такого рівняння: $f = 416 + 4,4x$. Варто зазначити, що метод найменших квадратів є дуже чутливим до значних відхилень від середніх величин. Тому доцільно розглянути інший порядок розрахунків, за якого не розраховуються відхилення від середніх величин, а використовуються абсолютні значення досліджуваних показників.

Розмір коефіцієнтів може бути визначений після вирішення певної системи рівнянь.

$$\begin{cases} 12a + 4206 = 6\,840; \\ 420a + 15\,2126 = 24\,1670. \end{cases}$$

Розв'язавши систему рівнянь, отримуємо: $y = 415 + 4,43x$. Таким чином, отриманий результат збігається з результатом, отриманим за попереднім методом, хоча методика розрахунків інша.

Література [1, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 22].

ТЕМА 6. Методичні складові облікової політики щодо надходження економічних вигод і пов'язаних з ними активів і зобов'язань

Після вивчення теми 6 Ви повинні знати:

- *правила облікової політики для моменту визнання доходів і зобов'язань в бухгалтерському обліку;*
- *ознаки класифікації доходів і зобов'язань, розуміння їх змісту для правильного подання у фінансовій звітності;*
- *методи оцінки доходів і зобов'язань і, в разі зміни вартості, на дату складання фінансової звітності;*
- *порядок розкриття у обліковій політиці складових балансової вартості зобов'язань та факторів, що впливають на їх вартість.*

Складові елементи облікової політики за вимогами ПСБУ 15 «Дохід».

- 1 Назвіть ознаки визнання доходів.
- 2 Який принцип бухгалтерського обліку застосовується при визначенні доходів?
- 3 Які доходи основної діяльності Вам відомі?
- 4 Які доходи відносяться до інших доходів операційної діяльності?
- 5 Які вирахування з доходу здійснюються при визначенні чистого доходу від операційної діяльності?

- 6 Коли визначається дохід при обміні активами?
- 7 За яких умов цільове фінансування визначається як дохід?
- 8 Як визначається дохід за методом участі в капіталі?
- 9 Які доходи обліковуються на 73 рахунку?
- 10 Коли застосовуються рахунки 791,792,793,794?

Завдання 6.1. Підприємство отримало попередню оплату від замовника у сумі 120 грн з ПДВ 1.10.07 р.

Відвантажено продукцію цьому замовнику 15.10.07 р. на суму 120 грн з ПДВ. Собівартість реалізованої продукції 80 грн.

Визначити фінансовий результат підприємства за жовтень 2007 р. та відобразити в бухгалтерському обліку.

Завдання 6.2. Підприємство отримало попередню оплату від замовника у сумі 120 грн з ПДВ 1.10.07 р.

Відвантажено продукцію цьому замовнику 15.10.07 р. на суму 120 грн з ПДВ. Собівартість реалізованої продукції 80 грн.

Визначити фінансовий результат підприємства за жовтень 2007 р. та відобразити в бухгалтерському обліку.

Завдання 6.3. Підприємство оптової торгівлі відвантажило товар покупцю на суму 1200 грн з ПДВ. Собівартість реалізованого товару 780 грн. В договорі купівлі – продажу обумовлено: якщо покупець заплатить протягом п'яти банківських днів з дня відвантаження, то йому буде надана знижка на 10 % від суми реалізації. Покупець заплатив через три дні з моменту одержання товару.

Здійснити відповідні записи з обліку.

Завдання 6.4. Підприємство реалізувало комп'ютер за 1800 грн з ПДВ. Первісна вартість комп'ютера – 1600 грн, знос – 200 грн.

Визначити дохід від цих операцій та відобразити в бухгалтерському обліку. Підприємство оптової торгівлі відвантажило товар покупцю на суму 1200 грн з ПДВ. Собівартість реалізованого товару 780 грн. В договорі купівлі – продажу обумовлено: якщо покупець заплатить протягом п'яти банківських

днів з дня відвантаження, то йому буде надана знижка на 10 % від суми реалізації. Покупець заплатив через три дні з моменту одержання товару. Здійснити відповідні записи з обліку.

Завдання 6.5. Підприємство реалізувало комп'ютер за 1800 грн з ПДВ. Первісна вартість комп'ютера – 1600 грн, знос – 200 грн. Визначити дохід від цих операцій та відобразити в бухгалтерському обліку

Складові облікової політики за вимогами ПСБУ 14 «Оренда»

- 1 Яка сфера застосування ПСБО 14?
- 2 Що таке оренда? Які види оренди виділені стандартом?
- 3 У чому принципова відмінність фінансової оренди від операційної?
- 4 До якого виду оренди відносять оренду землі?
- 5 Що таке оренда, яку не можна анулювати?
- 6 Чи потрібен перегляд класифікації оренди, якщо змінюються положення орендного договору?
- 7 Чи пов'язана класифікація оренди з формою контракту? з переходом права власності? з продажною ціною активу? з терміном оренди? з функціональними особливостями самого активу?
- 8 У чому відмінність початку оренди від початку строку оренди?
- 9 Як визначити вартість об'єкта оренди на початок строку оренди?
- 10 З чого складається орендна плата за фінансової оренди? операційної оренди?
- 11 Що таке мінімальні орендні платежі? Якщо орендною угодою передбачений опціон купівлі, чи змінює це мінімальні орендні платежі?
- 12 Якщо оренда охоплює землю та будови, то як розподіляються мінімальні орендні платежі?
- 13 Як визначається початок строку оренди для цілей обліку?
- 14 Хто і виходячи з якого терміну нараховує амортизацію активу при різних видах оренди?

15 Що таке гарантована ліквідаційна вартість? Що таке негарантована ліквідаційна вартість? Які облікові наслідки має той факт, що ліквідаційна вартість гарантована або ні?

16 Чи слід переглядати ліквідаційну вартість, якщо вона не гарантована?

17 Що таке непередбачена орендна плата?

18 З чого складаються зобов'язання орендаря при різних видах оренди?

19 У якій оцінці орендар визнає в балансі актив і зобов'язання по фінансовій оренді, якщо справедлива вартість та теперішня вартість мінімальних орендних платежів не збігаються?

20 Як розрахувати суму фінансових витрат орендаря? Покажіть на прикладі розподіл фінансових витрат між періодами строку оренди, якщо орендні платежі сплачуються так:

а) на початку періоду;

б) в кінці періоду.

21 Як відображає початкові витрати орендар при різних видах оренди?

22 Як вибирається орендарем ставка відсотка при фінансовій оренді?

23 Як визначити дохід від продажу активу з подальшим його отриманням у фінансову оренду? в оперативну оренду?

24 У чому особливості визнання прибутку (збитку) в операції продажу майна з подальшою його оперативною орендою?

25 Які облікові записи робить орендар при фінансовій оренді? операційній оренді?

26 Як впливає на фінансову звітність орендаря фінансова оренда? операційна оренда?

27 Яка інформація про орендні операції підлягає розкриттю у фінансовій звітності орендаря?

28 Як класифікують фінансову оренду з позиції орендодавця?

Завдання 6.6. Ділення оренди на фінансову і операційну

Вказати, для яких договорів оренда є фінансовою, а для яких – операційною. Пояснити чому (див. таблицю 6.6.1).

Таблиця 6.6.1

Показник	Договір 1	Договір 2	Договір 3
1 Термін оренди	3 року	7 років	3 роки
2 Справедлива вартість	10 000	10 000	10 000
3 Вартість активу для орендодавця	5000	5000	5000
4 Ліквідаційна вартість	0	0	0
5 Термін корисного використання	8 років	8 років	8 років
6 Щорічні виплати	3650 на початку року	2500 на початку року	2500 на початку року
7 Ставка орендодавця	10 % відома орендареві	10 % відома орендареві	10 % невідома орендареві
8 Ставка на позиковий капітал	12 %	13 %	12 %
9 Право власності	Не переходить	Не переходить	Переходить

Завдання 6.7. Орендні платежі

Вказати, чи правильні наступні твердження. Обґрунтувати свою відповідь.

Початкові дані:

1 Кожен орендний платіж складається з таких елементів: зменшення зобов'язань по оренді, вартість фінансування (витрати на відсотки), витрати, пов'язані з виконанням орендної угоди.

2 Мінімальний орендний платіж включає: орендні платежі без витрат по виконанню договору, опціон купівлі, гарантовану ліквідаційну вартість, негарантовану ліквідаційну вартість.

3 Сума, капіталізована на початку терміну фінансової оренди, дорівнює:

а) поточній дисконтованій оцінці мінімальних орендних платежів;

б) справедливій вартості.

4 Мінімальні орендні платежі встановлюються на основі ринкової вартості об'єкту оренди.

5 Ринкова вартість об'єкту оренди обчислюється на основі порівняльних даних про угоди продажів аналогічних об'єктів.

6 Ринкова вартість об'єкту оренди обчислюється відніманням з суми орендних платежів витрат на склад, страхування, податки і тому подібне.

7 Якщо договором передбачений викуп майна після закінчення терміну оренди, то у складі мінімальних орендних платежів має бути врахована дисконтована поточна оцінка суми викупу.

8 Якщо договором не передбачений викуп майна після закінчення терміну оренди, то до складу мінімальних орендних платежів мають бути включені: залишкова вартість, що гарантується орендарем орендодавцеві, і будь-які платежі, які будуть обов'язкові при неможливості відновлення або продовження оренди.

9 Орендні платежі при оперативній оренді орендар відносить на витрати в періоди, протягом яких підприємство отримувало вигоди від використання активу в оренді.

10 Орендні платежі до отримання реєструються за валовою сумою, відбиваються в балансі за чистою інвестицією.

Завдання 6.8. Ліквідаційна вартість при оренді

Вказати, чи правильні наступні твердження. Обґрунтувати свою відповідь. Початкові дані:

1 Ліквідаційна вартість при оренді - це передбачувана справедлива вартість активу, зданого в оренду, у кінці терміну оренди.

2 Актив має значну ліквідаційну вартість у кінці терміну, якщо термін корисної служби активу перевищує термін оренди.

3 Орендар може гарантувати або не гарантувати ліквідаційну вартість.

4 Гарантована ліквідаційна вартість підвищує прибутковість орендодавця.

5 Наявність гарантованої ліквідаційної вартості збільшує орендні платежі.

6 Чиста інвестиція орендодавця залежить від величини гарантованої ліквідаційної вартості.

7 Ліквідаційна вартість і залишкова вартість завжди будуть різними.

8 Ставка прибутковості орендодавця не відрізнятиметься залежно від того, чи є ліквідаційна вартість гарантованою або ні.

9 Гарантована ліквідаційна вартість не впливає на:

- а) розрахунок орендарем мінімальних орендних платежів;
- б) суму, що капіталізується орендарем.

10 Негарантована ліквідаційна вартість впливає на розрахунок мінімальних орендних платежів, здійснюваний орендодавцем.

Завдання 6.9. Вплив ліквідаційної вартості на величину орендного платежу

Ситуація 1: справедлива вартість активу в оренді – 300 000 грош. од., орендний відсоток – 12 %, термін оренди – п'ять років, ліквідаційна вартість дорівнює нулю.

Ситуація 2: справедлива вартість активу в оренді - 300 000 грош. од., орендний відсоток – 12 %, термін оренди – п'ять років, ліквідаційна вартість дорівнює 6000 грош. од.

Розрахувати щорічні орендні платежі, здійснювані на початку року. Порівняти обидві ситуації і зробити висновки.

Завдання 6.10. 02.01.2007 р. компанія «Славутич» випустила із знижкою 36000 грн 10 % облігацій, загальна номінальна вартість яких дорівнює 1000000 грн, термін погашення – чотири роки. Сплата відсотків здійснюється один раз на рік в кінці року. Якою буде балансова вартість цих облігацій через два роки? Відобразити в обліку всі необхідні операції.

Завдання 6.11. Компанія виплачує щомісяця у вигляді заробітної плати 50000 грн. За підрахунками, резерв на забезпечення відпусток складає 10 % заробітної плати. Однак, за умовами трудового договору, 5 % працівників, які працюють за сумісництвом, не претендують на оплачувану відпустку. Розрахувати витрати на виплату відпусток і здійснити необхідні бухгалтерські записи.

Завдання 6.12. Облік довгострокових зобов'язань за облігаціями

01.08.2001 р. підприємство випустило 1000 облігацій номіналом 1000 грн кожна з терміном погашення через три роки під 10 % річних при ринковій ставці 10 %.

Завдання. 6.13. Облік облігацій, випущених з дисконтом

02.01.02 р. підприємство випустило 1000 облігацій номінальною вартістю 1000 грн кожна строком на три роки під 10 % річних. Ринкова ставка- 12 %.

0,7117 – значення коефіцієнта теперішньої вартості однієї грошової одиниці для періоду три роки та відсоткової ставки 12 %;

2,4018 – значення коефіцієнта теперішньої вартості звичайного ануїтету однієї грошової одиниці для періоду три роки та відсоткової ставки 12 %.

Визначити: реалізаційну ціну однієї облігації, дисконт за облігаціями, балансову вартість зобов'язання за облігаціями.

Завдання 6.14. Облік облігацій, випущених з премією

Другого січня підприємство випустило 1 000 облігацій номінальною вартістю 1 000 грн кожна терміном три роки під 15 % річних, якщо рівень ринкової ставки становить 12 %.

360,27 – теперішня вартість ануїтету (відсотків за облігаціями). Ця вартість визначена як $150 \times 2,4018^4 - 360,27$.

711,70 – теперішня вартість зобов'язання за облігаціями ($1\ 000 \times 0,7117$).

Визначити: реалізаційну ціну однієї облігації, премію за облігаціями, балансову вартість зобов'язання за облігаціями.

Завдання 6.15. Переведення частини довгострокового боргу до поточних зобов'язань

На початку 2001 р. підприємство отримало відстрочку по сплаті податку на додану вартість на два роки. При цьому 600 000 грн податку підлягає сплаті четвертого грудня, а 400 000 грн податку підлягає сплаті у січні 2003 р.

Визначити: бухгалтерські записи на момент отримання відстрочки та на дату складання фінансової звітності за 2001 р.

Завдання 6.16. Відображення в обліку забезпечення виплат відпусток

Підприємство нарахувало заробітну плату робітникам основного виробництва у сумі 2 400 грн за 06.2002 р. Норматив відрахувань на створення забезпечення сплати відпусток на підприємстві встановлено у розмірі 10 % нарахованої заробітної плати. У червні були нараховані відпускні працівникам підприємства у сумі 1 400 грн. Кредитове сальдо рахунка 471 «Забезпечення виплат відпусток» станом на 01.06.2002 р. становить 1 800 грн.

Завдання 6.17. Оцінка забезпечення гарантійних зобов'язань

Підприємство, що реалізує побутову техніку із гарантією, очікує, що 5 % побутової техніки протягом гарантійного терміну може вийти з ладу. На дату складання звітності 2 000 од. техніки у підприємства на гарантії. Середня очікувана вартість гарантійного ремонту для підприємства — 100 грн.

Завдання 6.18. Відображення у бухгалтерському обліку забезпечення гарантійних зобов'язань

Підприємство надає один вид послуг із 3-місячним терміном гарантії. На основі вивчення відповідної інформації встановлено, що витрати на гарантійне обслуговування складають приблизно 6 % загальної вартості наданих послуг. 04.2000 р. дохід від реалізації послуг склав 120 000 грн. Протягом квітня фактичні витрати, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань, склали 1 400 грн.

Які витрати слід визнати для створення забезпечення гарантійних зобов'язань у квітні?

Література [1, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17].

2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ І ОФОРМЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Проведення практичних занять і самостійної роботи здійснюється на заздалегідь підготовленому методичному матеріалі.

Завдання для практичних занять слід розглядати за такою послідовністю:

а) завдання і вправи для роз'яснення: під час їх виконання треба знайти зв'язок, який існує між частинами або елементами якого-небудь окремого факту;

б) завдання і вправи на доказ або спростування: в ході їх аналізу необхідно довести або спростувати те або інше положення, обґрунтувати ту або іншу точку зору;

в) завдання і вправи змішаного типу: ці вправи мають складніший характер і містять ряд різних вимог щодо їх розв'язання (в одних необхідно встановити, в других – пояснити, в третіх – довести або спростувати, в четвертих - обчислити тощо).

Проведення практичних занять припускає наявність у студентів знання лекційного матеріалу і літератури з курсу «Внутрішньогосподарський контроль». Приступаючи до виконання роботи, студент повинен підібрати і поглиблено вивчити відповідні нормативні акти уряду України і спеціальну літературу.

Практикум включає ситуаційні задачі і навчальні вправи. Ситуаційні задачі не містять чітко сформульованих задач. Поставити, сформулювати програмні питання студент повинен самостійно. Задачі містять досить багато інформації для роздуму (з погляду правильності реалізації ревізійного процесу) і аналізу, а також вибору способів розв'язання. Уміння правильно поставити питання і розв'язувати задачі – одна з найважливіших якостей ревізора. Саме на формування такого уміння і направлено виконання ситуаційних задач. Їх опис має ставити студентів перед необхідністю самостійного визначення: що дано, що необхідно встановити, якими нормативними актами при цьому керуватися.

При виконанні ситуаційних задач необхідно мати на увазі, що деякі з них можуть містити декілька варіантів розв'язків, в рівній

мірі близьких до істини і характерних для конкретного господарюючого суб'єкта. На цій властивості ситуаційних задач будується основна частина практичних *занять* – бесіда-дискусія, в якій порівнюються різні точки зору. Багатоваріантність розв'язань ситуаційних задач є одним з найважливіших чинників розвитку навичок самостійного опрацювання нормативно-інструктивної літератури.

Вправи для самостійної роботи містять чітко сформульовані умови (дані для виконання) і завдання для розв'язання.

Вправи для самостійної роботи мають однозначне правильне розв'язання і в більшості випадків розв'язуються за певною методикою:

- аналіз економіко-правового змісту факту господарського життя, дій посадовців, які мали відношення до контрольованого факту (операції);
- систематизація нормативно-правової, фактографічної і іншої інформації;
- визначення способів і методичних прийомів контролю (ревізії);
- побудова організаційної моделі технології здійснення контрольно-ревізійних процедур;
- безпосереднє здійснення контрольних дій, угруповання відхилень і їх узагальнення.

Студенти повинні підрозділяти загальну задачу на декілька окремих, розглядати ситуацію (факт, операцію) частинами, після чого об'єднувати факти для встановлення істини.

В окремих ситуаційних задачах не визначені питання для дискусії, їх ставить викладач у процесі обговорення поданих фактів.

Питання до студентів можуть мати такий характер:

- має місце порушення чи ні?
- який характер мають порушення, на які статті фінансової звітності вони мають вплив або вони стосуються формування витрат, доходів та фінансового результату?
- за допомогою яких способів і прийомів контролю можливо перевірити факти порушень?

Блочно-модульний контроль здійснюється на основі відповідей на питання теми, виконання завдань для практичних робіт в аудиторіях і вправ, призначених для самостійної роботи студентів з даної дисципліни. Вони включають поглиблене вивчення

актуальних питань практики контрольно-ревізійної роботи щодо обраної теми випускної роботи. Студенти обробляють основні нормативні акти, складають за ними конспект, готують реферати, виступають з ними на семінарах, рецензують реферати інших студентів.

3 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль вивчення дисципліни здійснюється на основі оцінювання результатів самостійної роботи студента. Система контролю рівня засвоєння програмного матеріалу складається з двох етапів:

- перевірки рівня теоретичної підготовки студентів;
- перевірки рівня практичної підготовки студентів.

Перший етап передбачає контроль самостійного вивчення студентами програмного матеріалу, який включає теоретичні питання, тестові завдання, задачі.

У процесі теоретичної підготовки студенти орієнтуються на питання для теоретичного опрацювання і користуються завданнями для перевірки знань, які містяться в кожній темі даних методичних вказівок.

Критерії оцінки теоретичних питань:

а) 20 балів – питання розкрито досить глибоко й повно, що свідчить про ґрунтовне засвоєння програмного матеріалу; відповідь - на рівні самостійних роздумів з елементами творчого мислення. Демонструється вміння здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати й аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання. Використовуються фактичні та статистичні дані, які підтверджують тези відповіді на питання. Студент виявляє знання законодавчих і нормативних актів України, підручників, посібників;

б) 15 балів – досить повна відповідь на питання, яка свідчить про тверде засвоєння програмного матеріалу; демонструється знання законодавчих та нормативних актів України, підручників, посібників, вміле володіння термінологією, елементами економічного аналізу;

в) 10 балів – студент володіє знанням матеріалу на рівні вимог, наведених вище, але в розкритті змісту питань ним були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, використанні цифрового матеріалу, посиланні на конкретні періоди і дати; питання викладене недостатньо глибоко, у занадто стислій формі;

г) 5 балів – відповідь неповна, безсистемна, має суттєві помилки; вона свідчить про те, що студент засвоїв лише основну частину програмного матеріалу, у нього виникають труднощі під час викладення відповіді на питання;

д) 0 балів – студент зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно; у відповіді відсутні необхідні докази та аргументи; зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим, є помилковими; відповідь містить зайвий матеріал, що не відповідає смислу питання і свідчить про нездатність студента зрозуміти питання; відповідь є повністю ідентичною тексту підручника чи конспекта або тотожною відповіді іншого студента на це саме питання.

Критерії оцінки тестових завдань

Тестове завдання, яке складається з десяти тестів, оцінюється як одне питання письмового завдання за шкалою: 20; 15; 10; 5; 0 балів таким чином:

а) 20 балів – студент правильно відповів на 100 або 90 % тестів;

б) 15 балів – студент правильно відповів на 80 або 70 % тестів;

в) 10 балів – студент правильно відповів на 50 або 60 % тестів;

г) 5 балів – студент правильно відповів на 40 або 30 % тестів;

д) 0 балів — студент відповів менше ніж на 30 % тестів.

Критерії оцінки задач:

а) 20 балів — студент дає повну, вичерпну відповідь. Вона складається з правильного арифметичного результату; доцільного і логічного теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків; правильного посилання (за необхідністю) на відповідні законодавчі та нормативні акти;

б) 15 балів — студент дає відповідь на рівні вимог, наведених вище, але під час теоретичного обґрунтування ним були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, посиланні на конкретні законодавчі та нормативні акти;

в) 10 балів — студент розв'язує задачу правильно, теоретичне обґрунтування зроблене, але воно є поверховим або хід розв'язання правильний, теоретичне обґрунтування зроблене, але є арифметична помилка у розрахунках;

г) 5 балів — студент розв'язує задачу без теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків;

д) 0 балів — студент зовсім не розв'язує задачі або розв'язує її неправильно, або опис розв'язання є повністю ідентичним опису розв'язання подібної задачі іншим студентом.

Максимальна оцінка за першим етапом контролю – 100 балів.

Другий етап контролю включає перевірку якості виконання практичного завдання, яке складається з 10 позицій і виконується на базі практики. Контроль здійснюється у процесі захисту студентами виконаного завдання на співбесіді з викладачем.

Кожна позиція завдання оцінюється за 10-бальною шкалою (0, 5, 10 балів). При цьому критерії оцінки такі:

а) 0 балів виставляється здебільшого тоді, коли студент не подав на кафедру письмового тексту, виконаного з тієї чи іншої позиції завдання; коли текст письмового завдання є повністю ідентичним тексту письмового завдання іншого студента;

б) 5 балів — коли виконана робота не відповідає всім вимогам методичних вказівок (допущені суттєві помилки в розрахунках, відсутні обґрунтовані висновки);

в) 10 балів — коли виконані завдання повністю відповідають зазначеним вище вимогам.

Максимальна оцінка за другим етапом контролю — 100 балів.

З метою визначення підсумкового результату розраховується середня арифметична кількості отриманих балів.

Бальна система оцінювання переводиться у традиційну за такою шкалою:

100-85 балів – відмінно;

84-75 балів – добре;

74-50 балів – задовільно;

49-45 балів – незадовільно з можливістю повторного складання;

44-1 бал – незадовільно з обов'язковим повторним курсом.

Отримана студентом кількість балів та відповідна їм традиційна оцінка проставляється в стандартну відомість.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Журавель, Г. П. Облікова політика підприємства в ринкових умовах [Текст]: навч. посібник / Г. П. Журавель, В. Б. Клевець, П. Я. Хомин; за ред. П. Я. Хомина. – К.: ВД «Професіонал», 2009. – 320 с.

2 Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність [Текст]: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів спец. 7.050106 «Облік і аудит» / Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Малюга; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 512 с.

3 Облікова політика [Текст]: навч. посібник для студ. ВНЗ / за ред. Г. М. Давидова. – К.: Знання, 2010. – 479 с.

4 Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закладів / Ф. Ф. Бутинець [та ін.]; за заг. ред. [і з передм.] Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.

5 Верхоглядова, Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика [Текст]: навч.–практ. посібник / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.

6 Порядок представлення фінансової звітності [Електронний ресурс]: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/z1557-11>.

7 План рахунків активів, зобов'язань, капіталу і господарських операцій підприємств і організацій України [Електронний ресурс]: наказ Мінфіну України від 30.11.1999 р. № 291, зі змінами, прийнятими від 09.12.2011 р. № 1591. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z>

8 Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]: наказ Мінфіну України від 30.11.1999 р. № 291. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z>

9 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]:

[наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87, редакція від 10.01.2012 р.]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

10 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах [Електронний ресурс]: [положення Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. № 137 39]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>

11 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс]: положення Міністерства фінансів України від 24.04.2000 р. № 92. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

12 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]: положення Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

13 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]: положення Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246, зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

14 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]: положення Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

15 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: положення Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

16 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» [Електронний ресурс]: положення Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. № 91. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

17 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]: положення Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

18 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р.

№ 318, редакція від 10.01.2012 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

19 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [Електронний ресурс]: положення Мінфіну України від 07.07.1999 р. № 163, зі змінами і доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

20 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 «Консолідована фінансова звітність» [Електронний ресурс]: положення Мінфіну України від 30.07.1999 р. № 176. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

21 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [Електронний ресурс]: положення Мінфіну України від 25.02.2000 р. № 39. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.

22 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]: наказ Мінфіну України від 28.10.2003 р. № 601, редакція від 10.01.2012 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

ДОДАТОК А

Перелік нормативно-законодавчих актів, що використовуються при формуванні облікової політики (у тому числі для підприємств залізничного комплексу)

- 1 Податковий кодекс України від 2.12.10 р. № 2755-VI.
- 2 Цивільний кодекс України від 16.01.03 р. № 435-IV.
- 3 Господарський кодекс України від 16.01.03 р. № 436-IV.
- 4 Кодекс законів про працю України від 10.12.71 р. № 322-УШ.
- 5 Закон України «Про господарські товариства» від 12.09.1991 р. (зі змінами і доповненнями).
- 6 Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26.01.1993 р. (зміни і доповнення від 17.06.1993 р.).
- 7 Закон України «Про державну податкову службу в Україні» від 24.12.1993 р.
- 8 Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.
- 9 Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-V.
- 10 Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 22.11.1996 р. № 543/96 ВР.
- 11 Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. № 504/96 - ВР (зі змінами та доповненнями).
- 12 Закон України «Про застосування реєстрів, розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування і послуг» від 06.07.1995 р. № 265/95 - ВР.
- 13 Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 р. № 3356-XII.
- 14 Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2374-Ш.
- 15 Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР.

16 Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. № 2658-III.

17 Закон України «Про підприємництво» від 07.02.1991 р. № 698-XII.

18 Закон України «Про підприємства в Україні» від 27.03.1991 р.

19 Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22.05.2003 р.

№ 889-IV.

20 Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 р. № 185/94 - ВР.

21 Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про методичні рекомендації щодо запровадження погодинної оплати праці та дотримання мінімальних годинних гарантій в оплаті праці» від 16.04.1999 р. № 69.

22 Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій і змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» від 19.12.2006 р. № 1213.

23 Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 р. № 193.

24 Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидко-зношуваних предметів» від 22.05. 1996 р. № 145.

25 Наказ Міністерства фінансів «Про затвердження методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку» від 29.12.2000 р. № 356.

26 Наказ Міністерства фінансів «Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» від 22.11.2004 р. № 732.

27 Наказ Укрзалізниці «Про матеріальну відповідальність працівників підприємств, установ, організацій залізничного транспорту України» від 05.11.1999 р. № 315-Ц.

28 Наказ Укрзалізниці «Про вдосконалення організації заробітної плати і введення нових тарифних ставок та посадових окладів працівників залізничного транспорту України» від 10.11.2006 р. № 415-Ц.

29 Наказ Укрзалізниці «Про видання нормативних актів з охорони праці, норми безплатної видачі спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам залізничного транспорту України» від 15.03.2004 р. № 166-ЦЗ.

30 Наказ Укрзалізниці «Про застосування класифікатора матеріально-технічних ресурсів, які використовуються на залізничному транспорті України» від 20.12.2001 р. № 716-Ц.

31 Наказ Укрзалізниці «Про застосування класифікатора матеріально-технічних ресурсів, які використовуються на залізничному транспорті України» від 20.12.2001 р. № 716-Ц.

32 Наказ Укрзалізниці «Про затвердження строків корисного використання малоцінних необоротних матеріальних активів і малоцінних та швидкозношуваних предметів в експлуатації» від 14.07.2003 р. № 172-Ц.

33 Наказ Укрзалізниці «Про методику розрахунку нормативу запасів матеріально-технічних ресурсів на залізничному транспорті» від 28.12.2001 р. № 738-Ц.

34 Наказ Укрзалізниці «Про нормативи технологічного незнижувального запасу товарно-матеріальних цінностей в розрізі господарств та залізниць» від 01.07.2004 р. № 512-ЦЗ.

35 Інструкція «Про порядок виключення з інвентарю залізниць тягового рухомого складу», затверджена Генеральним директором Укрзалізниці від 15.02.1995 р. № ЦТ - 0002.

36 Інструкція Правління НБУ «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затверджена постановою від 21.01.2004 р. № 22.

37 Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон, затверджена наказом Міністерством фінансів України від 13.03.1998 р. № 59.

38 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку витрат, пов'язаних з виконанням капітального (деповського) ремонту за окремими одиницями об'єктів рухомого складу, затверджені наказом Укрзалізниці від 31.12.2003 р. № 671-ЦЗ.

39 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку окремих господарських операцій в основній діяльності залізничного транспорту [Текст], затверджені наказом Укрзалізниці від 31.01.2003 р. № 29-ЦЗ, погоджені Міністерством фінансів України листом від 14.02.2003 р. № 053 -3915.

40 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку окремих господарських операцій в основній діяльності залізничного транспорту, затверджені наказом Укрзалізниці від 31.01.2003 р. № 29-ЦЗ, погоджені Міністерством фінансів України листом від 14.02.2003 р. № 053 -3915.

41 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561 (із змінами та доповненнями).

42 Методичні рекомендації по застосуванню на залізничному транспорті Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджені наказом Укрзалізниці від 03.07.2000 р. № 254-Ц (зі змінами та доповненнями).

43 Методичні рекомендації по застосуванню на залізничному транспорті Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджені наказом Укрзалізниці від 30.12.1999 р. № 379-Ц (зі змінами та доповненнями).

44 Методичні рекомендації по застосуванню на залізничному транспорті Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджені наказом Укрзалізниці від 30.12.1999 р. № 379-Ц.

45 Методичні рекомендації по застосуванню на залізничному транспорті Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджені наказом Укрзалізниці від 15.02.2000 р. № 62-Ц (із змінами та доповненнями).

46 Методичні рекомендації по застосуванню на залізничному транспорті Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджені наказом Укрзалізниці від 24.03.2000 р. № 109-Ц (із змінами та доповненнями).

47 Методичні рекомендації по застосуванню на залізничному транспорті Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджені наказом Укрзалізниці від 15.05.2001 р. № 280-Ц (із змінами та доповненнями).

48 Методичні рекомендації по застосуванню на залізничному транспорті Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджені наказом Укрзалізниці від 24.03.2000 р. № 109-Ц (із змінами та доповненнями).

49 Методичні рекомендації про порядок бухгалтерського обліку доходних надходжень, виручки та доходів від перевезень на залізничному транспорті України, затверджені наказом Укрзалізниці від 30.03.2004 р. № 222-ЦЗ.

50 Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік робіт (послуг), що належать до основної діяльності залізничного транспорту, та Порядок розподілу доходних надходжень від основної діяльності залізничного транспорту» від 16.02.1998 р. № 173.

51 Постанова Кабінету Міністрів України «Про обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням» від 26.09.2001 р. № 1266. Галузева угода між Державною адміністрацією залізничного транспорту України та (радою) профспілками на 2002-2006 рр. (продовжена на 2007-2011 рр.).

52 Постанова Правління НБУ «Про встановлення граничної суми готівкового розрахунку», затверджена постановою від 09.02.2005 р. № 32.

53 Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та курсу банківських металів», затверджена постановою від 12.11.2003 р. № 496.

54 Примірне положення про постійно діючу комісію про організацію обліку необоротних активів: затверджено наказом Укрзалізниці від 03.07.2000 р. № 254-Ц.

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Поточна вартість 1 грн за період

	1,00%	1,25%	1,50%	1,75%	2,00%	3,00%	4,00%	5,00%	6,00%	7,00%	8,00%	9,00%	10,00%	12,00%	14,00%	15,00%
1	0,9901	0,9877	0,9852	0,9828	0,9804	0,9709	0,9615	0,9524	0,9434	0,9346	0,9259	0,9174	0,9091	0,8929	0,8772	0,8696
2	0,9803	0,9755	0,9707	0,9659	0,9612	0,9426	0,9246	0,9070	0,8900	0,8734	0,8573	0,8417	0,8264	0,7972	0,7695	0,7561
3	0,9706	0,9634	0,9563	0,9493	0,9423	0,9151	0,8890	0,8638	0,8396	0,8163	0,7938	0,7722	0,7513	0,7118	0,6750	0,6575
4	0,9610	0,9515	0,9422	0,9330	0,9238	0,8885	0,8548	0,8227	0,7921	0,7629	0,7350	0,7084	0,6830	0,6355	0,5921	0,5718
5	0,9515	0,9398	0,9283	0,9169	0,9057	0,8626	0,8219	0,7835	0,7473	0,7130	0,6806	0,6499	0,6209	0,5674	0,5194	0,4972
6	0,9420	0,9282	0,9145	0,9011	0,8880	0,8375	0,7903	0,7462	0,7050	0,6663	0,6302	0,5963	0,5645	0,5066	0,4556	0,4323
7	0,9327	0,9167	0,9010	0,8856	0,8706	0,8131	0,7599	0,7107	0,6651	0,6227	0,5835	0,5470	0,5132	0,4523	0,3996	0,3759
8	0,9235	0,9054	0,8877	0,8704	0,8535	0,7894	0,7307	0,6768	0,6274	0,5820	0,5403	0,5019	0,4665	0,4039	0,3506	0,3269
9	0,9143	0,8942	0,8746	0,8554	0,8368	0,7664	0,7026	0,6446	0,5919	0,5439	0,5002	0,4604	0,4241	0,3606	0,3075	0,2843
10	0,9053	0,8832	0,8617	0,8407	0,8203	0,7441	0,6756	0,6139	0,5584	0,5083	0,4632	0,4224	0,3855	0,3220	0,2697	0,2472
11	0,8963	0,8723	0,8489	0,8263	0,8043	0,7224	0,6496	0,5847	0,5268	0,4751	0,4289	0,3875	0,3505	0,2875	0,2366	0,2149
12	0,8874	0,8615	0,8364	0,8121	0,7885	0,7014	0,6246	0,5568	0,4970	0,4440	0,3971	0,3555	0,3186	0,2567	0,2076	0,1869
13	0,8787	0,8509	0,8240	0,7981	0,7730	0,6810	0,6006	0,5303	0,4688	0,4150	0,3677	0,3262	0,2897	0,2292	0,1821	0,1625
14	0,8700	0,8404	0,8118	0,7844	0,7579	0,6611	0,5775	0,5051	0,4423	0,3878	0,3405	0,2992	0,2633	0,2046	0,1597	0,1413
15	0,8613	0,8300	0,7999	0,7709	0,7430	0,6419	0,5553	0,4810	0,4173	0,3624	0,3152	0,2745	0,2394	0,1827	0,1401	0,1229
16	0,8528	0,8197	0,7880	0,7576	0,7284	0,6232	0,5339	0,4581	0,3936	0,3387	0,2919	0,2519	0,2176	0,1631	0,1229	0,1069
17	0,8444	0,8096	0,7764	0,7446	0,7142	0,6050	0,5134	0,4363	0,3714	0,3166	0,2703	0,2311	0,1978	0,1456	0,1078	0,0929
18	0,8360	0,7996	0,7649	0,7318	0,7002	0,5874	0,4936	0,4155	0,3503	0,2959	0,2502	0,2120	0,1799	0,1300	0,0946	0,0808
19	0,8277	0,7898	0,7536	0,7192	0,6864	0,5703	0,4746	0,3957	0,3305	0,2765	0,2317	0,1945	0,1635	0,1161	0,0829	0,0703
20	0,8195	0,7800	0,7425	0,7068	0,6730	0,5537	0,4564	0,3769	0,3118	0,2584	0,2145	0,1784	0,1486	0,1037	0,0728	0,0611
21	0,8114	0,7704	0,7315	0,6947	0,6598	0,5375	0,4388	0,3589	0,2942	0,2415	0,1987	0,1637	0,1351	0,0926	0,0638	0,0531
22	0,8034	0,7609	0,7207	0,6827	0,6468	0,5219	0,4220	0,3418	0,2775	0,2257	0,1839	0,1502	0,1228	0,0826	0,0560	0,0462
23	0,7954	0,7515	0,7100	0,6710	0,6342	0,5067	0,4057	0,3256	0,2618	0,2109	0,1703	0,1378	0,1117	0,0738	0,0491	0,0402

Продовження таблиці Б.1

	1,00%	1,25%	1,50%	1,75%	2,00%	3,00%	4,00%	5,00%	6,00%	7,00%	8,00%	9,00%	10,00%	12,00%	14,00%	15,00%
24	0,7876	0,7422	0,6995	0,6594	0,6217	0,4919	0,3901	0,3101	0,2470	0,1971	0,1577	0,1264	0,1015	0,0659	0,0431	0,0349
25	0,7798	0,7330	0,6892	0,6481	0,6095	0,4776	0,3751	0,2953	0,2330	0,1842	0,1460	0,1160	0,0923	0,0588	0,0378	0,0304
26	0,7720	0,7240	0,6790	0,6369	0,5976	0,4637	0,3607	0,2812	0,2198	0,1722	0,1352	0,1064	0,0839	0,0525	0,0331	0,0264
27	0,7644	0,7150	0,6690	0,6260	0,5859	0,4502	0,3468	0,2678	0,2074	0,1609	0,1252	0,0976	0,0763	0,0469	0,0291	0,0230
28	0,7568	0,7062	0,6591	0,6152	0,5744	0,4371	0,3335	0,2551	0,1956	0,1504	0,1159	0,0895	0,0693	0,0419	0,0255	0,0200
29	0,7493	0,6975	0,6494	0,6046	0,5631	0,4243	0,3207	0,2429	0,1846	0,1406	0,1073	0,0822	0,0630	0,0374	0,0224	0,0174
30	0,7419	0,6889	0,6398	0,5942	0,5521	0,4120	0,3083	0,2314	0,1741	0,1314	0,0994	0,0754	0,0573	0,0334	0,0196	0,0151

